

Rapport

Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2019 - zelfstandige ondernemers

Brussel, februari 2020

Ria Bourdeaud'hui, Frank Janssens, Stephan Vanderhaeghe

Een onderzoek met financiële ondersteuning van de Vlaamse minister bevoegd voor Werk

De Vlaamse werkbaarheidsmonitor is een initiatief van de Vlaamse sociale partners en werd ontwikkeld door de Stichting Innovatie & Arbeid. Alle publicaties kunnen geraadpleegd worden en werkbaarheidscijfers interactief opgevraagd op www.werkbaarwerk.be

Bij gebruik van gegevens en informatie uit deze publicatie wordt een correcte bronvermelding op prijs gesteld.

Inhoud

Samenvatting	5
Inleiding	7
1 Achtergrond en methodologie in een notendop	9
1.1 Beleidscontext van de werkbaarheidsmonitor	9
1.2 Werkbaar werk: definities en indicatoren	10
1.3 Survey-ontwerp en representativiteit van de werkbaarheidsmetingen.....	12
2 Werkbaar werk voor zelfstandige ondernemers in Vlaanderen 2007 - 2019	15
2.1 Werkbaarheidsindicatoren voor zelfstandige ondernemers 2007-2019.....	15
2.2 Werkbaarheidsgraad voor zelfstandige ondernemers in Vlaanderen 2007-2016	18
2.3 Langer doorwerken en samenhang met werkbaarheid	20
2.4 Risico-indicatoren voor de Vlaamse arbeidsmarkt 2007-2019	23
3 Werkbaarheidsgraad en -indicatoren voor specifieke deelpopulaties van zelfstandige ondernemers	26
3.1 Werkbaarheidsgraad 2007-2019 en werkbaarheidsindicatoren 2019 voor vrouwelijke zelfstandige ondernemers	26
3.2 Werkbaarheidsgraad 2007-2019 en werkbaarheidsindicatoren 2019 voor oudere zelfstandige ondernemers.....	27
3.3 Werkbaarheidsgraad 2007-2019 en werkbaarheidsindicatoren 2019 voor kortgeschoolde zelfstandige ondernemers.....	28
3.4 Werkbaarheidsgraad 2007-2019 en werkbaarheidsindicatoren 2019 voor zelfstandige ondernemers met inwonende kinderen	30
Referenties	31
Lijst met figuren en tabellen	32
Bijlage: Werkbaarheidsgraad en -indicatoren bij (deelgroepen van) zelfstandige ondernemers in Vlaanderen 2007-2010-2013-2016	34
1 Werkbaarheidsgraad bij (deelgroepen van) zelfstandige ondernemers	36
2 Psychische vermoeidheid bij (deelgroepen van) zelfstandige ondernemers	38
3 Welbevinden in het werk bij (deelgroepen van) zelfstandige ondernemers	40

4	Leermogelijkheden bij (deelgroepen van) zelfstandige ondernemers.....	42
5	Werk-privé-balans bij (deelgroepen van) zelfstandige ondernemers.....	44
6	Werkdruk bij (deelgroepen van) zelfstandige ondernemers.....	46
7	Emotionele belasting bij (deelgroepen van) zelfstandige ondernemers.....	48
8	Taakvariatie bij (deelgroepen van) zelfstandige ondernemers.....	50
9	Arbeidsomstandigheden bij (deelgroepen van) zelfstandige ondernemers.....	52

Samenvatting

In 2019 bedraagt de **werkbaarheidsgraad** voor zelfstandige ondernemers in Vlaanderen 50,1%. Dit cijfer verschilt niet significant van de meetresultaten uit 2016 of uit 2013. Tussen 2010 en 2013 werd nog wel een (significante) toename van het aandeel zelfstandige ondernemers met een werkbare job vastgesteld: de werkbaarheidsgraad steeg van 47,8% in 2010 naar 51,4% in 2013.

Over de volledige meetperiode en in vergelijking met de nulmeting 2007 noteren we een verbetering van de werkbaarheidsgraad bij de zelfstandige ondernemers met 2,4 procentpunt, maar deze verschuiving blijft net onder de drempel van de statistische significantie. De geregistreerde werkbaarheidscijfers lopen achter op het geambieerde groeipad van het Pact 2020 (een jaarlijkse toename van aandeel werkenden met een werkbare job met 0,5 procentpunt) en de doelstelling van 'een werkbaarheidsgraad die bij de zelfstandige ondernemers in 2020 de 55% benadert' wordt niet gerealiseerd.

De stagnatie in de groei van de werkbaarheidsgraad na 2013 is de resultante van een aantal divergente ontwikkelingen op de onderscheiden werkbaarheidsdomeinen.

Op het vlak van de **leermogelijkheden** werd systematische vooruitgang geboekt. Sinds de nulmeting is het aandeel zelfstandige ondernemers met onvoldoende leer- en ontwikkelingskansen in de job stapsgewijs gedaald van 5,6% in 2007 over 4,7% in 2013 naar 3,5% in 2019: een significante verbetering met 2,1 procentpunt over de volledige meetperiode.

Ook voor de dimensie '**werk-privé-balans**' registreren we een positieve evolutie. Tussen 2010 en 2013 daalde het aandeel zelfstandige ondernemers, die met een werk-privé-conflict geconfronteerd worden, van 35,0% naar 31,6%. Deze vooruitgang kon worden geconsolideerd: in 2019 klokt de indicator af op 30,4%. Over de volledige meetperiode 2007-2019 gaat het om een significante verbetering met 4,1 procentpunt.

Voor **welbevinden in het werk** is er sprake van een negatieve trend: de monitor registreert een toename van het aandeel zelfstandige ondernemers in een problematische situatie (demotivatie, geringe werkbetrokkenheid) van 8,2% in 2007 over 8,4% in 2013 naar 10,2% bij de meest recente meting: een significante toename met 2 procentpunt over de volledige meetperiode.

De ontwikkelingen op het vlak van **psychische vermoeidheid** zijn in belangrijke mate verantwoordelijk voor het stagneren van de werkbaarheid bij de meest recente metingen. Tussen 2007 en 2013 daalde het aandeel zelfstandige ondernemers met werkstressklachten van 36,7% naar 33,4% (een significante verbetering met 3,3 procentpunt). In 2016 en 2019 registreren we een equivalente stijging naar 36,2% respectievelijk 37,0% ondernemers met psychische vermoeidheidsproblemen: met deze significante terugval met 3,6 procentpunt belanden we opnieuw bij indicatorscore die bij de nulmeting 2007 werd opgetekend.

Analyses op de dataset van de werkbaarheidsmonitor 2019 geven aan dat de jobkwaliteit ook vandaag cruciaal is om werkenden langer aan de slag te houden. Van de zelfstandigen van veertig jaar of ouder met een werkbare job vindt 84,9% **doorwerken tot het pensioen** een haalbare opdracht. Dit aandeel neemt systematisch af naarmate deze veertigplussers met een problematische situatie op één of meerdere werkbaarheidsdimensies geconfronteerd worden: van 67,5% bij één werkbaarheidsknelpunt, over 49,2% bij twee knelpunten, tot 25,7% bij drie of vier knelpunten.

We registreren in 2019 een beperkt aantal significante afwijkingen in de kengetallen van de Pact 2020-aandachtsgroepen:

- ▀ vrouwelijke zelfstandige ondernemers hebben minder vaak af te rekenen met een problematische situatie op het vlak van welbevinden op het werk (8,5%) en werk-privé-balans (27,3%) dan mannelijke ondernemers;
- ▀ zelfstandige ondernemers 55-plus scoren opvallend gunstiger voor de werkbaarheidsgraad (59,9%), voor psychische vermoeidheidsproblemen (26,6%) en voor knelpunten in de werk-privé-balans (24,1%) dan hun jongere collega's;
- ▀ bij de kortgeschoolde zelfstandigen noteren we een groter leer- en motivatiedeficit (8,4% en 15,4% in een problematische situatie voor leermogelijkheden respectievelijk welbevinden op het werk) in vergelijking met hun midden- en hogeschoolde collega's;

De werkbaarheidsmonitor brengt niet enkel in kaart in welke mate jobs werkbaar zijn, maar peilt ook naar een aantal achterliggende determinanten c.q. risicofactoren in de arbeidssituatie. Bij de metingen voor de zelfstandige ondernemers worden vier **risico-indicatoren** gehanteerd: werkdruk, emotionele belasting, taakvariatie en (belastende fysieke) arbeidsomstandigheden.

In 2019 rapporteert 46,1% van de zelfstandige ondernemers een problematisch hoge werkdruk, heeft 28,1% een emotioneel belastende job (emotionele belasting problematisch), wordt 7,9% geconfronteerd met routinematig werk (taakvariatie problematisch) en heeft 20,9% af te rekenen met fysieke belastingproblemen (arbeidsomstandigheden problematisch). Voor de drie eerstgenoemde risico-indicatoren worden in vergelijking met de nulmeting in 2007 geen (significante) verschuivingen vastgesteld, het aandeel zelfstandige ondernemers dat een hoge fysieke belasting signaleert is in die periode significant toegenomen.

Inleiding

Dit rapport presenteert de resultaten van de meting 2019 van de Vlaamse werkbaarheidsmonitor voor zelfstandige ondernemers en brengt de evolutie van de meetresultaten over het voorbije decennium in kaart (2007-2019). Centraal in de rapportering staan (de trends in) de werkbaarheidsgraad, de werkbaarheidsindicatoren en de risico-indicatoren. Behalve de kengetallen voor de volledige populatie van zelfstandige ondernemers in Vlaanderen, worden ook gegevens voor deelgroepen (naar geslacht, leeftijd, scholingsgraad, ondernemingsomvang, sector,...) gerapporteerd.

De werkbaarheidsmonitor brengt de (knelpunten in de) werkbeleving en de kwaliteit van de jobs van zelfstandige ondernemers (en werknemers) in Vlaanderen in beeld. Het meetstelsel werd ontwikkeld door de Stichting Innovatie & Arbeid, het onderzoekscentrum van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV). Het heeft als doel een aantal middellange-termijnafspraken tussen de Vlaamse sociale partners en de Vlaamse Regering op te volgen.

De genoemde beleidsactoren engageerden zich om substantiële stappen vooruit te zetten op de weg naar meer werkbaar werk, vanuit de bekommernis om de werkzaamheid (inzonderheid bij 50-plussers) op te krikken en vanuit de overtuiging dat de jobkwaliteit een belangrijke sleutel vormt voor duurzame inzetbaarheid. In het Pact 2020 formuleerden ze ook een meetbare doelstelling: een minimale jaarlijkse toename van het aandeel werkbare jobs met 0,5 procentpunt. Vertrekkend van de werkbaarheidsscores bij zelfstandige ondernemers, die bij de nulmeting 2007 werden opgetekend, zou dit tegen 2020 (moeten) resulteren in een werkbaarheidsgraad die de 55% benadert. De werkbaarheidsmonitor 2019 fungeert dan ook als eindmeting bij het Pact 2020.

Voorliggend rapport is opgedeeld in drie hoofdstukken.

Het eerste hoofdstuk recapituleert een aantal achtergrondgegevens over de beleidscontext, het begrippenkader en de methodologie van de werkbaarheidsmetingen. Voor een gedetailleerde toelichting bij het conceptuele model, de constructie van de indicatoren, de meettechniek, het survey-ontwerp en de representativiteit van de opgebouwde datasets verwijzen we naar het rapport 'Methodologie van de Vlaamse werkbaarheidsmonitor' (Bourdeaud'hui, Janssens, Vanderhaeghe, 2019).

Het tweede hoofdstuk brengt de werkbaarheidssituatie van de zelfstandige ondernemers in Vlaanderen in de periode 2007-2019 in kaart, met de rapportering van de kengetallen en de analyse van de trends in de werkbaarheidsgraad en de werkbaarheids- en risico-indicatoren. We staan daarin ook stil bij het vraagstuk van de haalbaarheid om als zelfstandige ondernemer door te werken tot de pensioenleeftijd en de samenhang met de specifieke werkbaarheidssituatie van de betrokkene.

Het derde hoofdstuk zoomt in op de werkbaarheidssituatie van een aantal specifieke deelgroepen waarvoor het Pact 2020 bijzondere aandacht vraagt: vrouwelijke zelfstandige ondernemers, zelfstandigen 50-plus en laaggeschoolde zelfstandige ondernemers. We bekijken hier ook de interactie tussen werkbaarheid en gezinssituatie en vergelijken daarbij het werkbaarheidsrapport van zelfstandige ondernemers met en zonder (inwonende) kinderen.

Dit rapport bevat tevens een uitgebreide tabellenbijlage met de werkbaarheidsgegevens voor diverse deelgroepen binnen de populatie van zelfstandige ondernemers: voor de werkbaarheidsgraad, de vier werkbaarheidsindicatoren en de vier risico-indicatoren zijn telkens twee boordtabellen opgemaakt met de ventilatie van de kengetallen naar persoonskenmerken (geslacht, leeftijd, scholingsniveau en gezinssituatie) en naar ondernemingskenmerken (ondernemingsgrootte, bedrijfsanciënniteit, groeiverwachting en sector).

1 Achtergrond en methodologie in een notendop

Dit hoofdstuk verschaft de achtergrondinformatie bij de Vlaamse werkbaarheidsmonitor, die nodig is voor een correcte lectuur en interpretatie van de cijfergegevens en analyses in dit rapport. We staan stil bij de beleidsdoelstellingen achter de werkbaarheidsmetingen, geven toelichting bij de gehanteerde definities en indicatoren en gaan in op de achterliggende meettechniek en de kwaliteit/representativiteit van de dataset van de monitor. De exhaustieve beschrijving van de onderzoeksmethodologie wordt in een apart rapport behandeld (Bourdeaud'hui, Janssens, Vanderhaeghe, 2019).

1.1 Beleidscontext van de werkbaarheidsmonitor

De sociale partners in de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) dragen al vele jaren de boodschap uit dat langer werken maar kan lukken als dit ook haalbaar is voor de betrokkenen en jobs voldoende kwaliteitsvol zijn. Reeds in het Pact van Vilvoorde uit 2001 formuleerden de partners, samen met de Vlaamse Regering, deze (doel)stelling als volgt: als we de werkzaamheid (inzonderheid bij 50-plussers) willen opkrikken, zullen we ook aandacht moeten besteden aan de werkbaarheid van de jobs. Met deze woordspeling en dito neologisme, werd in Vlaanderen een krachtige en operationele beleidsterm gelanceerd die toelaat om rond de kwaliteit van de arbeid van werknemers en zelfstandigen te mobiliseren.

Om de vinger aan de pols te houden brengt de Stichting Innovatie & Arbeid, het onderzoekscentrum van de SERV, via een grootschalige schriftelijke peiling de kwaliteit van de jobs in Vlaanderen gedetailleerd in kaart en levert daarmee de gegevens voor de Vlaamse werkbaarheidsmonitor. De werkbaarheidsenquête wordt om de drie jaar uitgevoerd. Voor de werknemers gebeurt dit sinds 2004, de werkbaarheidsmetingen bij de zelfstandige ondernemers zijn gestart in 2007.

Deze inzichten rond het belang van werkbaar werk hebben vandaag nog niets aan relevantie en actualiteitswaarde ingeboet. In het licht van de recente pensioenhervormingen en de substantiële toename van het aantal langdurig arbeidsongeschikten, werd de koppeling tussen werkbaarheid en de ambitie om mensen langer en duurzaam aan de slag te houden ook op andere beleidsniveaus opgepikt.

Werken aan werkbaar werk is echter niet alleen een zaak van/voor 'ouderen'. Ook voor twintigers, dertigers en veertigers, die per definitie nog een langere loopbaan voor de boeg hebben, is het belangrijk dat ze zich in hun job goed in hun vel voelen, op een werkplek die hen gezond houdt, hun competenties versterkt en ruimte laat voor een evenwichtige combinatie van arbeid, gezin en sociaal leven.

In het Toekomstpact 2020 (januari 2009) hebben de Vlaamse sociale partners en de Vlaamse Regering deze engagementen rond de kwaliteit van de arbeid cijfermatig hard gemaakt: doelstelling 10 van het pact schuift een jaarlijkse gemiddelde toename van de werkbaarheidsgraad (in mensentaal: het aandeel werkenden met een kwaliteitsvolle, werkbare job) met minstens 0,5% naar voor. "De werkbaarheidsgraad verhoogt voor werknemers daardoor tot minstens 60% in 2020 en komt voor zelfstandigen in 2020 zo dicht mogelijk bij 55%." (Studiedienst van de Vlaamse Regering, 2010)

De ondertekenaars van het Pact 2020 geven ook expliciet aan bijzondere aandacht te willen besteden aan de werkbaarheidssituatie van vrouwen, kansengroepen (50-plussers, kortgeschoolden, werkenden met een arbeidshandicap) en bijzondere gezinssituaties.

Met het akkoord 'Samen een versnelling hoger voor werkbaar werk', dat de sociale partners en de Vlaamse Regering eind 2018 sloten, blijft het werkbaarheidsvraagstuk ook de komende jaren prominent op de beleidsagenda staan. Begin mei 2019 werd dit actieplan - met onder meer een brede sensibiliseringscampagne - op het terrein uitgerold.. Attentie: de werkbaarheidsbevraging 2019, die in de periode maart-mei 2019 bij de zelfstandige ondernemers werd uitgevoerd, levert (uiteraard nog) geen informatie over de impact en de effecten van dit actieplan.

1.2 Werkbaar werk: definities en indicatoren

De Vlaamse sociale partners hebben de beleidsnotie 'werkbaarheid' concreet gemaakt aan de hand van vier kwaliteitscriteria: werkbaar werk verwijst naar jobs waarvan je niet overspannen of ziek wordt, die boeiend en motiverend zijn, voldoende kansen bieden op blijven/bijleren en voldoende ruimte laten voor gezin en privéleven:

De werkbaarheidsmonitor hanteert daarom vier **werkbaarheidsindicatoren**:

- psychische vermoeidheid (werkstress);
- welbevinden in het werk (werkbetrokkenheid, motivatie);
- leermogelijkheden in de job (kansen op blijven en competentie-ontwikkeling);
- werk-privé-balans (combinatie van arbeid met gezin en sociaal leven).

Tabel 1: Overzicht werkbaarheidsindicatoren Vlaamse werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers

Indicator	Omschrijving
Psychische vermoeidheid	de mate waarin de door psychosociale arbeidsbelasting opgebouwde (mentale) vermoeidheid recuperabel is dan wel leidt tot spanningsklachten en verminderd functioneren <i>(problemen met) werkstress</i>
Welbevinden in het werk	de mate waarin zelfstandige ondernemers door de aard van de job(inhoud) werkbetrokken zijn/blijven dan wel gedemotiveerd raken <i>(problemen met) werkbetrokkenheid en motivatie</i>
Leermogelijkheden	de mate waarin zelfstandige ondernemers door formele opleidingskansen en de dagdagelijkse ervaring op de werkplek hun competenties al dan niet op peil kunnen houden en verder ontwikkelen i.f.v. hun inzetbaarheid op langere termijn <i>(onvoldoende) kansen op blijven/competentieontwikkeling</i>
Werk-privé-balans	de mate waarin de taakeisen in de werksituatie al dan niet belemmerende effecten hebben op de handelingsmogelijkheden in de 'thuis'situatie <i>(problemen met) combinatie van arbeid met privé-leven</i>

Voor elk van de vier werkbaarheidsaspecten zijn grenzen bepaald die aangeven of de situatie al dan niet problematisch is (zie verder). Bij een problematische situatie spreken we over een 'werkbaarheidsknelpunt'.

De **werkbaarheidsgraad** combineert de vier centrale werkbaarheidsdimensies en kan gedefinieerd worden als het aandeel van de werkenden dat een kwaliteitsvolle job heeft c.q. geen knelpunten signaleert op het vlak van psychische vermoeidheid, welbevinden in het werk, leermogelijkheden en werk-privé-balans.

Tabel 2: Definitie werkbaarheidsgraad zelfstandige ondernemers

Werkbaarheidsgraad
% zelfstandige ondernemers dat een kwaliteitsvolle job heeft c.q. geen knelpunten signaleert op het vlak van psychische vermoeidheid, welbevinden in het werk, leermogelijkheden en werk-privé-balans

Omdat het vanuit beleidsoogpunt uiteraard ook relevant is om de werkbaarheid van jobs oorzakelijk te kunnen duiden (*wat maakt werk (on)werkbaar?*), wordt in de werkbaarheidsmonitor ook gepeild naar een aantal kenmerken van de arbeidssituatie die de kwaliteit van jobs bedreigen dan wel bevorderen. De werkbaarheidsmonitor voor zelfstandige ondernemers brengt vier jobkenmerken via zogenaamde **risico-indicatoren** in kaart:

- werkdruk;
- emotionele belasting;
- taakvariatie (of afwisseling in het werk);
- (belastende fysieke) arbeidsomstandigheden.

Tabel 3: Overzicht risico-indicatoren Vlaamse werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers

Indicator	Omschrijving
Werkdruk	de mate van arbeidsbelasting vanuit kwantitatieve taakeisen, zoals werkvolume, werktempo, deadlines
Emotionele belasting	de mate van arbeidsbelasting vanuit contactuele taakeisen, inz. bij omgang met klanten of coördinatieopdrachten
Taakvariatie	de mate waarin de functie-inhoud een afwisselend takenpakket omvat en beroep doet op vaardigheden van zelfstandige ondernemers
Arbeidsomstandigheden	de mate waarin zelfstandige ondernemers blootgesteld worden aan fysieke inconvenianten in de werkomgeving en lichamelijke belasting

Meettechnisch is voor de operationalisering van de werkbaarheids- en risico-indicatoren geopteerd voor psychometrische schalen. De argumentatie voor het gebruik van dergelijke meetschalen (in plaats van enkelvoudige itemvragen) ligt in de meetnauwkeurigheid ervan. Bij de constructie van de vragenlijst werd maximaal aansluiting gezocht bij bestaande, gevalideerde instrumenten.

Voor alle indicatoren, behalve ‘werk-privé-balans’ en ‘arbeidsomstandigheden’, werden de meetschalen geselecteerd uit de Vragenlijst Beleving en Beoordeling van de Arbeid (VBBA - SKB Amsterdam). Voor de werkbaarheidsindicator ‘werk-privé-balans’ wordt een verkorte versie van de schaal ‘negatieve werk-thuis-interferentie’ van de Survey Werk-Thuis-Interactie Nijmegen (SWING - Radboud Universiteit Nijmegen) gebruikt. De risico-indicator ‘arbeidsomstandigheden’ is een meetschaal die gebaseerd is op een selectie van items die in de European Working Conditions Survey (Eurofound – Dublin) aan bod komen.

In functie van een toegankelijke en voor beleidsondersteuning relevante communicatie van de meetresultaten wordt in de rapportering gebruik gemaakt van de kengetallentechniek. Dit betekent dat – op basis van onderbouwde grenswaarden of cut off scores - de individuele schaalinformatie gebruikt wordt om binnen de onderzoekspopulatie de groep respondenten af te bakenen, die zich in een acceptabele dan wel problematische situatie bevinden.

De kracht van dergelijke kengetallen is dat ze in een oogopslag inzicht geven in de mate van voorkomen van ongewenste/problematische situaties. Kengetallen laten de ordinale informatie uit de achterliggende schaalscores intact en zijn dan ook perfect bruikbaar voor vergelijkingen tussen deelpopulaties (geslacht, leeftijdsgroepen, sectoren,...) en in de tijd.

In de werkbaarheidsmonitor wordt met 'gelede kengetallen' gewerkt. Naar analogie met de kleurensymboliek van een verkeerslicht, wordt niet enkel een problematische groep afgebakend en becijferd ('oranje knipperlicht'), maar daarbinnen ook een subgroep die als 'acuut problematisch' kan gelabeld worden ('rood alarmsignaal').

De validiteit en betrouwbaarheid van de gehanteerde instrumenten, meetschalen en grenswaarden die voor de werkbaarheids- en risico-indicatoren worden gehanteerd, wordt uitgebreid behandeld in het rapport 'Methodologie Vlaamse werkbaarheidsmonitor' (Bourdeaud'hui, Janssens, Vanderhaeghe, 2019).

1.3 Survey-ontwerp en representativiteit van de werkbaarheidsmetingen

De gegevensverzameling voor de werkbaarheidsmonitor gebeurt op basis van een schriftelijke bevraging van een representatief staal van werkenden uit het Vlaamse gewest.

De onderzoekspopulatie voor de werkbaarheidsmonitor voor zelfstandige ondernemers wordt als volgt afgebakend: zelfstandigen in hoofdberoep in de leeftijdsgroep 18-65 jaar, met woonplaats in het Vlaams Gewest, die in de vier weken voorafgaand aan de bevraging effectief arbeidsprestaties als zelfstandige ondernemer hebben geleverd.

Deze laatste voorwaarde is noodzakelijk voor een betrouwbare zelfrapportering van de jobkwaliteit. Zelfstandige ondernemers die - omwille van bijvoorbeeld ziekte, bevallingsrust, tijdelijke stopzetting van de activiteit - gedurende de afgelopen maand niet gewerkt hebben, kunnen zich enkel door herinnering een beeld vormen van de werkbeleving, met het risico op mogelijke antwoordvertekingen. Administratieve databanken leveren ons geen informatie over de effectieve arbeidsprestaties van zelfstandige ondernemers in de afgelopen maand. Dit is een probleem dat binnen de vragenlijst zelf - via het inbouwen van filters - wordt aangepakt.

De ad random steekproef voor de werkbaarheidsmetingen wordt door het Rijksinstituut voor Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ) getrokken uit het bestand 'aangesloten verzekeringsplichtigen toestand 31 december' van het jaar voorafgaand aan de meting. Sinds de meting 2013 gaat het hier om een volledig en up-to-date bestand voor het vermelde tijdstip. Op die manier kan een adequate benadering van het geambieerde populatiebestand worden gerealiseerd.

De koppeling van de informatie uit het RSVZ-databank aan de geactualiseerde woonplaatsgegevens uit het Rijksregister wordt uitgevoerd door de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ). Met het oog op het waarborgen van de privacy van de respondenten staat de

KSZ ook in voor de logistieke organisatie van de enquête en de verzending van de vragenlijsten in de periode maart-april van het betrokken meetjaar. De time lag tussen het referentiemoment van de steekproeftrekking en de eigenlijke meting blijft daarmee beperkt tot een drietal maanden en responsuitval om die reden kan aldus beperkt worden.

De initiële steekproefomvang voor de werkbaarheidsmetingen bij zelfstandige ondernemers in 2007 werd op 6.000 eenheden bepaald. In functie van een (geambieerde) dataset van 2.000 eenheden kan op die manier een voor de monitoringdoelstelling noodzakelijke meetprecisie (met een betrouwbaarheidsinterval van $< 2,5\%$ rond de kengetallen, bij $\alpha = 0,05$). Sinds de bevraging 2013 werd de steekproefomvang gevoelig verhoogd (2019: 12.000 eenheden), met een nog verhoogde precisie van meetgegevens als resultaat.

Bij de onderscheiden metingen werd een identieke 'responsstrategie' gevolgd. De benadering van de respondent verloopt via drie contactmomenten: de verzending van de introductiebrief met vragenlijst, het toesturen van een herinneringskaartje na een week en een rappelzending met vragenlijst na een viertal weken.

Daarnaast werden nog een aantal flankerende initiatieven genomen om de respons te ondersteunen: de aankondiging van de bevraging via de mediakanalen van beroepsverenigingen waarin het officieel karakter en de beleidsrelevantie van de werkbaarheidsmonitor worden benadrukt; de duidelijke vermelding in de introductiebrief van de door de Ksz gewaarborgde anonimiteit van de bevraging; de bewuste keuze tot beperking van de vragenlijst in functie van een equivalente invultijd van maximaal vijftien minuten; de organisatie van een helpdesk voor de respondenten via de Vlaamse infolijn.

De werkbaarheidsbevragingen bij zelfstandige ondernemers realiseren voor een 'economie-brede' schriftelijke peiling een meer dan behoorlijk responsresultaat (met in 2019 2.882 meeteenheden en een netto-antwoordpercentage van 25,1%). Toch kunnen we niet voorbijgaan aan de vaststelling dat de responsgraad in het afgelopen decennium systematisch is afgenomen: van 39,5% in 2007 over 37,7% in 2010, 31,7% in 2013 en 27,3% in 2016, naar 25,1% in 2019. Een dalende responsbereidheid bij grootschalige surveys werd al eerder opgemerkt in de survey-methodologische literatuur (Barbier, Loosveldt, Carton, 2015).

De representativiteitsanalyse van de opeenvolgende metingen brengt een systematische maar beperkte vertekening van de gerealiseerde steekproef t.a.v. het RSVZ-steekproefbestand op het vlak van leeftijd aan het licht, met een lichte onder- en oververtegenwoordiging van jongere, respectievelijk oudere zelfstandige ondernemers. Simulaties tonen aan dat het corrigeren voor deze afwijkingen door toepassing van wegingsfactoren op de dataset slechts een marginale impact heeft op de kengetallen. Er werd dan ook afgezien van wegingscorrectie omdat exacte gegevens over de onderzoekspopulatie (zelfstandige ondernemers *met effectieve activiteit in de maand vóór de bevraging*) ontbreken en vermelde wegingen precies extra fouten zouden kunnen teweegbrengen.

Op basis van al deze elementen kan dan ook besloten worden dat de onderzoeksresultaten een representatief beeld garanderen van de (werkbaarheids)situatie van de zelfstandige ondernemers in Vlaanderen. Het survey-ontwerp, de organisatie van de enquête, de analyse van de kwaliteit van de respons en de controle van de representativiteit van de gerealiseerde steekproeven zijn uitgebreid gedocumenteerd in het rapport 'Methodologie Vlaamse werkbaarheidsmonitor' (Bourdeaud'hui, Janssens, Vanderhaeghe, 2019).

In de rand van de responsanalyse kan nog worden vermeld dat met de substantiële verhoging van de steekproefomvang in 2013 voor zeven sectoren het vooropgestelde minimum-quotum van 200 eenheden in de dataset werd bereikt en daarmee betrouwbare sectorale kengetallen konden worden berekend: landbouw en visserij, transport & productie, bouw, handel, horeca, vrije beroepen en (andere) intellectuele diensten. In functie van een uniforme rapportering wordt deze sectorinformatie ook voor andere meetmomenten in (de bijlagen bij) dit rapport opgenomen.

2 Werkbaar werk voor zelfstandige ondernemers in Vlaanderen 2007 - 2019

Dit hoofdstuk brengt de werkbaarheidssituatie van de zelfstandige ondernemers in Vlaanderen synthetisch in beeld, met de rapportage van de kengetallen en de analyse van de trends 2007–2019 in de werkbaarheidsgraad, de werkbaarheids- en de risico-indicatoren. Daarnaast staan we ook stil bij het vraagstuk van de haalbaarheid om als zelfstandige ondernemer door te werken tot de pensioenleeftijd en de samenhang met de specifieke werkbaarheidssituatie van de betrokkene.

2.1 Werkbaarheidsindicatoren voor zelfstandige ondernemers 2007-2019

Werkbaar werk wordt in de werkbaarheidsmonitor geïndiceerd op basis van vier indicatoren: psychische vermoeidheid (werkstress), welbevinden in het werk (werkbetrokkenheid, motivatie), leermogelijkheden (kansen op bijblijven en competentie-ontwikkeling) en werk-privé-balans (combinatie van arbeid met gezin en sociaal leven).

In tabel 4 worden voor elk van deze werkbaarheidsdimensies de kengetallen voor de metingen 2007, 2010, 2013, 2016 en 2019 op een rijtje gezet, figuur 1 vergelijkt de situatie van de nulmeting 2007 met de meest recente meetgegevens uit 2019.

Daarbij wordt de populatie van zelfstandige ondernemers ingedeeld in twee groepen, naargelang zij zich voor het betrokken werkbaarheidsaspect al dan niet in een problematische situatie bevinden. De categorie 'acuut problematisch' is een subgroep binnen de groep 'problematisch' maar wordt eveneens gepercenteerd op de volledige populatie.

Voor **psychische vermoeidheid** behoort in 2019 63,0% van de zelfstandige ondernemers tot de niet-problematische categorie, 37,0% tot de problematische categorie en 12,0% tot de acuut problematische categorie. Deze kengetallen verschillen niet (significant) van de meetresultaten in 2016. De verbetering, die tussen 2010 en 2013 werd geboekt (met een significante daling van het aandeel zelfstandige ondernemers met psychische vermoeidheidsproblemen van 38,0% naar 33,4%), ging in 2016 opnieuw verloren. Dit resulteert in de vaststelling dat over de volledige meetperiode 2007-2019 geen significante verschuiving wordt geregistreerd.

Voor **welbevinden in het werk** behoort in 2019 89,8% van de zelfstandige ondernemers tot de niet-problematische categorie, 10,2% tot de problematische categorie en 3,9% tot de acuut problematische categorie. De meetresultaten van de opeenvolgende bevestigingen laten een geleidelijke stijging zien van het aandeel zelfstandigen met (acute) problemen op het vlak van welbevinden in het werk. In vergelijking met de nulmeting 2007 (met 91,8%, 8,2% en 2,7% als respectieve kengetallen) gaat het om een significante verschuiving in negatieve zin.

Tabel 4: Werkbaarheidsindicatoren voor zelfstandige ondernemers in Vlaanderen 2007-2019

werkbaarheidsindicatoren		2007	2010	2013	2016	2019
		%	%	%	%	%
psychische vermoeidheid	 niet problematisch	63,3	62,0	66,6	63,8	63,0
	 problematisch	36,7	38,0	33,4	36,2	37,0
	 acuut problematisch	13,0	12,4	10,2	11,4	12,0
N		2 169	2 083	3 525	2 551	2 808
welbevinden in het werk	 niet problematisch	91,8	91,8	91,6	90,7	89,8
	 problematisch	8,2	8,2	8,4	9,3	10,2
	 acuut problematisch	2,7	3,0	3,5	3,7	3,9
N		2 012	1 932	3 490	2 520	2 812
leermogelijkheden	 niet problematisch	94,4	95,2	95,3	96,5	96,5
	 problematisch	5,6	4,8	4,7	3,5	3,5
	 acuut problematisch	1,1	1,2	0,8	0,8	0,5
N		2 018	1 932	3 500	2 527	2 817
werk-privé-balans	 niet problematisch	65,5	65,0	68,4	67,0	69,6
	 problematisch	34,5	35,0	31,6	33,0	30,4
	 acuut problematisch	10,9	11,8	9,5	10,5	10,7
N		2 184	2 103	3 532	2 563	2 822

Leeswijzer:

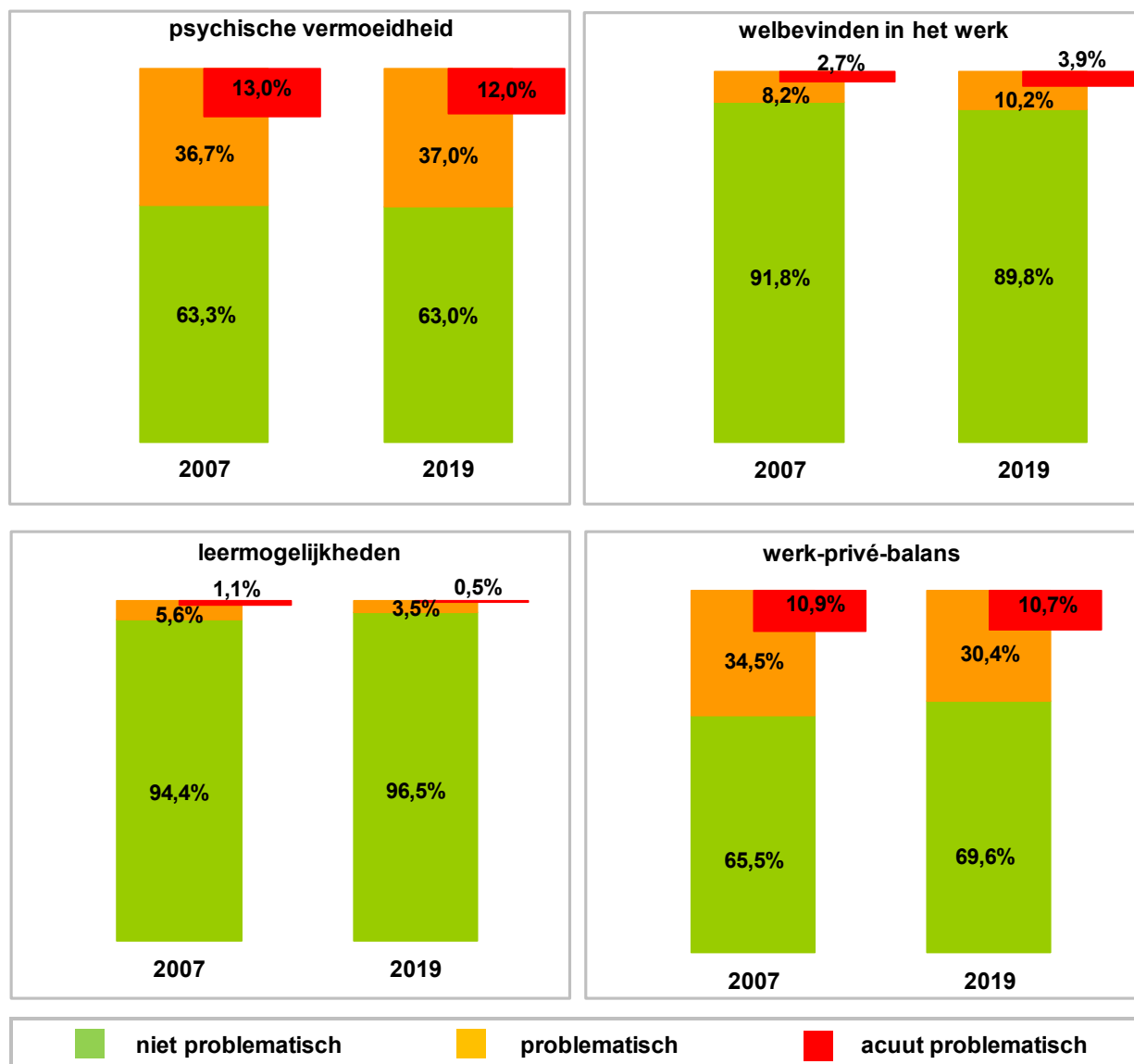
- **Cijfers in het groen** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) toename van het aandeel 'niet problematisch'/afname van het aandeel '(acuut) problematisch' ten opzichte van het vorig meetpunt. **Cijfers in het rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) afname van het aandeel 'niet problematisch'/toename van het aandeel '(acuut) problematisch' ten opzichte van het vorig meetpunt.
- Cijfers in een **groen kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) toename van het aandeel 'niet problematisch'/afname van het aandeel '(acuut) problematisch' bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2019. Cijfers in een **rood kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) afname van het aandeel 'niet problematisch'/toename van het aandeel '(acuut) problematisch' bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2019.
- De groep 'niet-problematisch' en de groep 'problematisch' vormen samen de totale populatie (100%); de **groep 'acuut problematisch'** is een subgroep binnen de groep 'problematisch' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie.

Voor **leermogelijkheden** in het werk behoort in 2019 96,5% van de zelfstandige ondernemers tot de niet-problematische categorie, 3,5% tot de problematische categorie en 0,5% tot de acuut problematische categorie. Deze kengetallen verschillen niet (significant) van de meetresultaten in 2016, toen wel een significante verbetering voor deze indicator werd opgetekend. Ook in vergelijking met de nulmeting 2007 (met 94,4%, 5,6% en 1,1% als respectieve kengetallen) is er sprake van een significante toename van het aandeel zelfstandige ondernemers met voldoende leermogelijkheden c.q. afname van het aandeel met (acuut) problematische leermogelijkheden.

Voor de indicator **werk-privé-balans** behoort in 2019 69,6% van de zelfstandige ondernemers tot de niet-problematische categorie, 30,4% tot de problematische categorie en 10,7% tot de acuut problematische categorie. Het aandeel zelfstandige ondernemers met een problematische werk-privé-balans ligt daarmee significant lager dan bij de bevraging 2016 (33,0%) en bij de nulmeting 2007 (34,5%).

Figuur 1: Werkbaarheidsindicatoren voor zelfstandige ondernemers in Vlaanderen 2007-2019

Leeswijzer:

Acut problematisch (de verschoven rode blokjes in elke indicatorbalk) is een subgroep binnen de categorie problematisch (oranje zone), maar wordt **gepercenteerd op de totale onderzoekspopulatie**.

2.2 Werkbaarheidsgraad voor zelfstandige ondernemers in Vlaanderen 2007-2019

De combinatie van de informatie van de vier werkbaarheidsindicatoren laat ons toe de werkbaarheidsgraad te berekenen. Tabel 5 rapporteert voor de vijf metingen de frequentieverdeling van de zelfstandige ondernemers met een kwaliteitsvolle, werkbare job c.q. de zelfstandigen ondernemers die op het vlak van psychische vermoeidheid, welbevinden in het werk, leermogelijkheden of werk-privé-balans met een of meerdere knelpunten worden geconfronteerd.

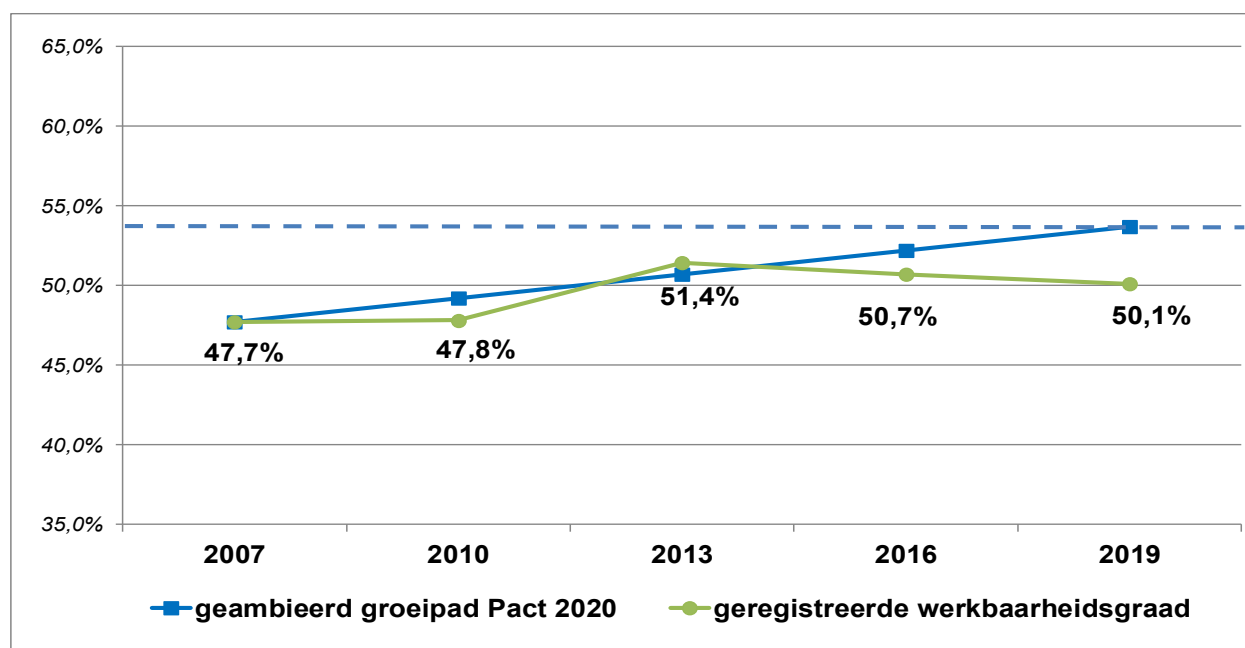
Tabel 5: Evolutie van de werkbaarheidsgraad voor zelfstandige ondernemers in Vlaanderen 2007-2019

		werkbaarheidsgraad				
		2007	2010	2013	2016	2019
		%	%	%	%	%
	werkbaar werk	47,7	47,8	51,4	50,7	50,1
	werkbaarheidsknelpunten	52,3	52,2	48,6	49,3	49,9
	N	1 919	1 856	3 359	2 452	2 731

Leeswijzer:

- **Cijfers in het groen** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) toename van het aandeel 'niet problematisch'/afname van het aandeel '(acuut) problematisch' ten opzichte van het vorig meetpunt. **Cijfers in het rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) afname van het aandeel 'niet problematisch'/toename van het aandeel '(acuut) problematisch' ten opzichte van het vorig meetpunt.
- Cijfers in een **groen kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) toename van het aandeel 'niet problematisch'/afname van het aandeel '(acuut) problematisch' bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2019. Cijfers in een **rood kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) afname van het aandeel 'niet problematisch'/toename van het aandeel '(acuut) problematisch' bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2019.

Figuur 2: Vergelijking geregistreeerde werkbaarheidsgraad voor zelfstandige ondernemers in Vlaanderen met het geambieerd groeipad in doelstelling 10 van het Pact 2020

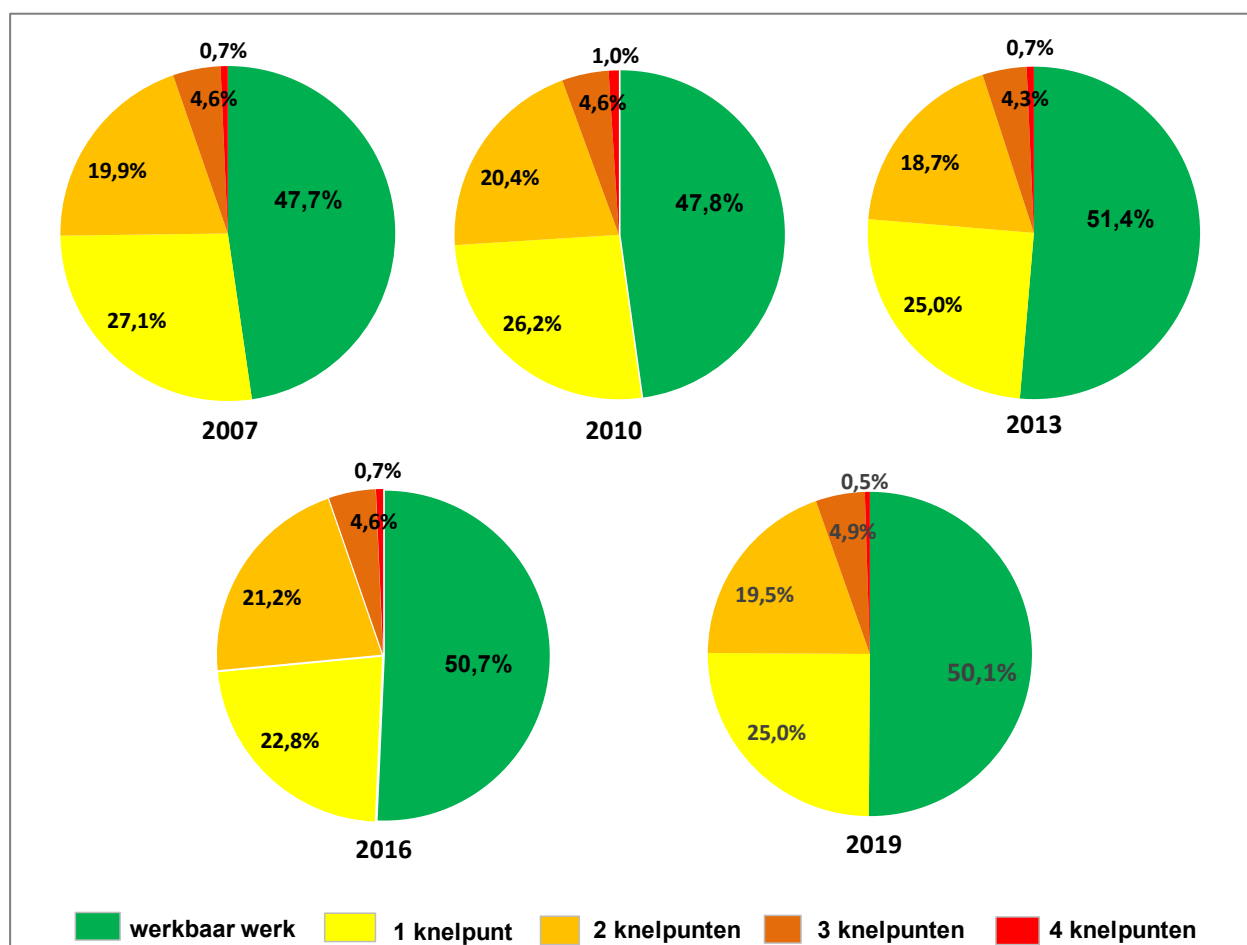
In 2019 bedraagt de werkbaarheidsgraad voor zelfstandige ondernemers in Vlaanderen 50,1%. Dit cijfer verschilt niet significant van de meetresultaten van bevestigingen in 2016 of in 2013, toen wel een (significante) toename van het aandeel zelfstandige ondernemers met een werkbare job t.o.v. het vorige meetpunt werd vastgesteld (stijging werkbaarheidsgraad van 47,8% in 2010 naar 51,4% in 2013).

Over de volledige meetperiode en in vergelijking met de nulmeting 2007 noteren we een verbetering van de werkbaarheidsgraad bij de zelfstandige ondernemers met 2,4 procentpunt, maar deze verschuiving blijft net onder de drempel van de statistische significantie.

De geregistreerde werkbaarheidscijfers lopen daarmee achter op het geambieerde groeipad van het Pact 2020 (een jaarlijkse toename van aandeel werkenden met een werkbare job met 0,5 procentpunt) en de doelstelling van 'een werkbaarheidsgraad die bij de zelfstandige ondernemers in 2020 de 55% benadert' wordt niet gerealiseerd (figuur 2).

Een meer gedetailleerde voorstelling van de samengestelde werkbaarheidsindicator met een verdere opdeling van de probleemgroep naar het aantal, het type en de combinatie van werkbaarheidsknelpunten wordt gepresenteerd in figuur 3 en tabel 6.

Figuur 3: Evolutie van het aandeel zelfstandige ondernemers in Vlaanderen 2007-2019 met werkbaar werk en met (één of meerdere) werkbaarheidsknelpunten

Tabel 6: Frequentieverdeling van zelfstandige ondernemers in Vlaanderen 2007-2019 naar aantal, type en combinatie van werkbaarheidsknelpunten

AANTAL EN TYPE KNELPUNTEN	% TOTAAL				
	2007	2010	2013	2016	2019
0 knelpunten	47,7	47,8	51,4	50,7	50,1
1 knelpunt					
psychische vermoeidheid	12,4	12,1	11,4	11,2	13,0
welbevinden in het werk	2,1	1,2	1,6	1,8	2,9
leermogelijkheden	1,8	1,9	1,8	0,9	0,9
werk-privé-balans	10,8	11,0	10,2	9,1	8,1
subtotaal	27,1	26,2	25,0	22,8	25,0
2 knelpunten					
psychische vermoeidheid & welbevinden in het werk	0,9	1,2	1,3	1,9	1,7
psychische vermoeidheid & leermogelijkheden	0,4	0,4	0,2	0,1	0,1
psychische vermoeidheid & werk-privé-balans	17,5	17,8	15,8	18,0	16,8
welbevinden in het werk & leermogelijkheden	0,4	0,3	0,6	0,4	0,3
welbevinden in het werk & werk-privé-balans	0,4	0,5	0,6	0,5	0,5
leermogelijkheden & werk-privé-balans	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1
subtotaal	19,9	20,4	18,7	21,2	19,5
3 knelpunten					
psychische vermoeidheid & welbevinden in het werk & leermogelijkheden	0,3	0,4	0,3	0,4	0,7
psychische vermoeidheid & welbevinden in het werk & werk-privé-balans	3,0	3,6	3,2	3,4	3,5
psychische vermoeidheid & leermogelijkheden & werk-privé-balans	1,1	0,5	0,6	0,5	0,6
welbevinden in het werk & leermogelijkheden & werk-privé-balans	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2
subtotaal	4,6	4,6	4,3	4,6	4,9
4 knelpunten					
algemeen totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

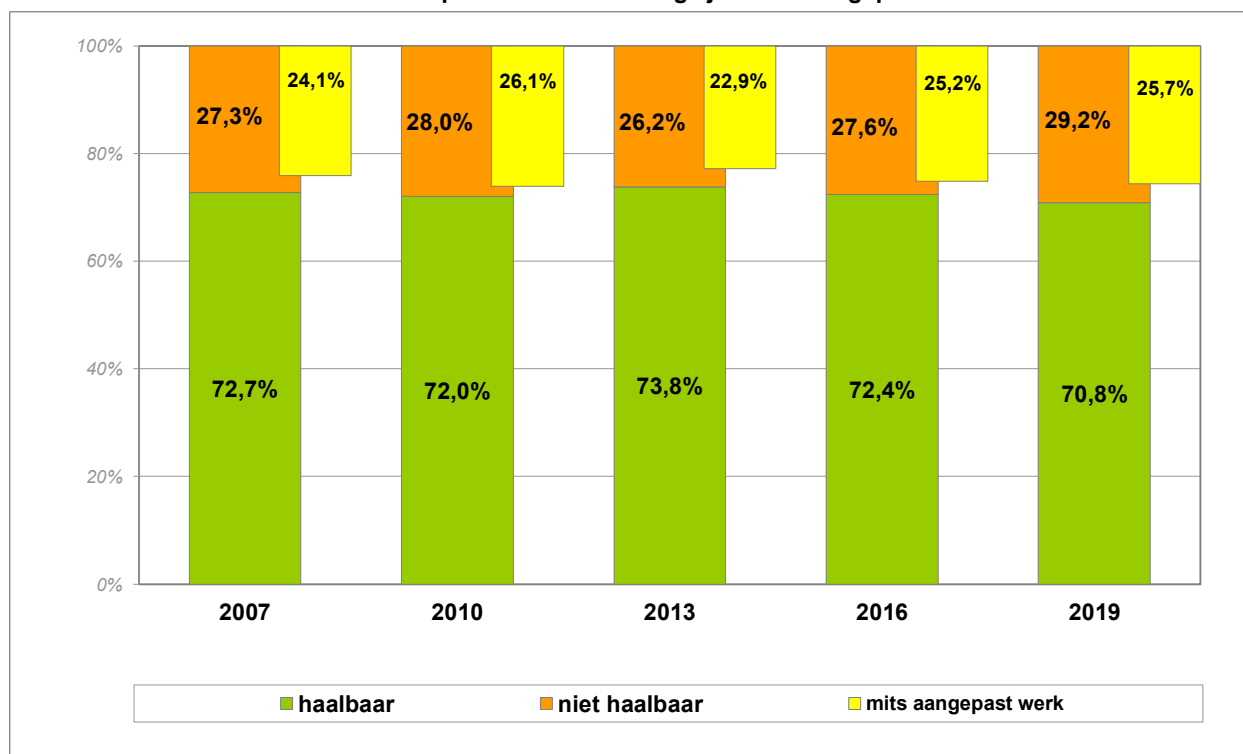
2.3 Langer doorwerken en samenhang met werkbaarheid

De werkbaarheidsdoelstellingen in het Pact van Vilvoorde en het Pact 2020 werden onder meer ingegeven vanuit de bekommernis bij de Vlaamse sociale partners en beleidsmakers om de werkzaamheid (inzonderheid van 50-plussers) te verhogen en vanuit de overtuiging dat de jobkwaliteit een belangrijke sleutel vormt tot duurzame inzetbaarheid.

In de werkbaarheidsbevraging wordt sinds 2007 gepeild naar die haalbaarheid om langer door te werken op basis van de vraag: “Denkt u in staat te zijn om uw huidige job voor te zetten tot uw pensioen?” Respondenten die een negatief antwoord formuleren, krijgen een bijkomende vraag voorgelegd: “Zou aangepast werk (lichter werk, deeltijds werk...) u wel in staat stellen tot uw pensioen te werken?”

De antwoordscores voor de verschillende metingen in figuur 4 hebben enkel betrekking op de zelfstandige ondernemers van 40 jaar of ouder: we gaan er vanuit dat de kans op reflectie op de eigen eindloopbaan en het pensioenvraagstuk groter is in de afgebakende deelgroep en 40-plussers daarmee de haalbaarheidskwestie realistisch(er) kunnen inschatten.

Figuur 4: Evolutie 2007-2019 van de inschatting door zelfstandige ondernemers 40-plus van de haalbaarheid om door te werken tot het pensioen in de huidige job/mits aangepast werk

Leeswijzer:

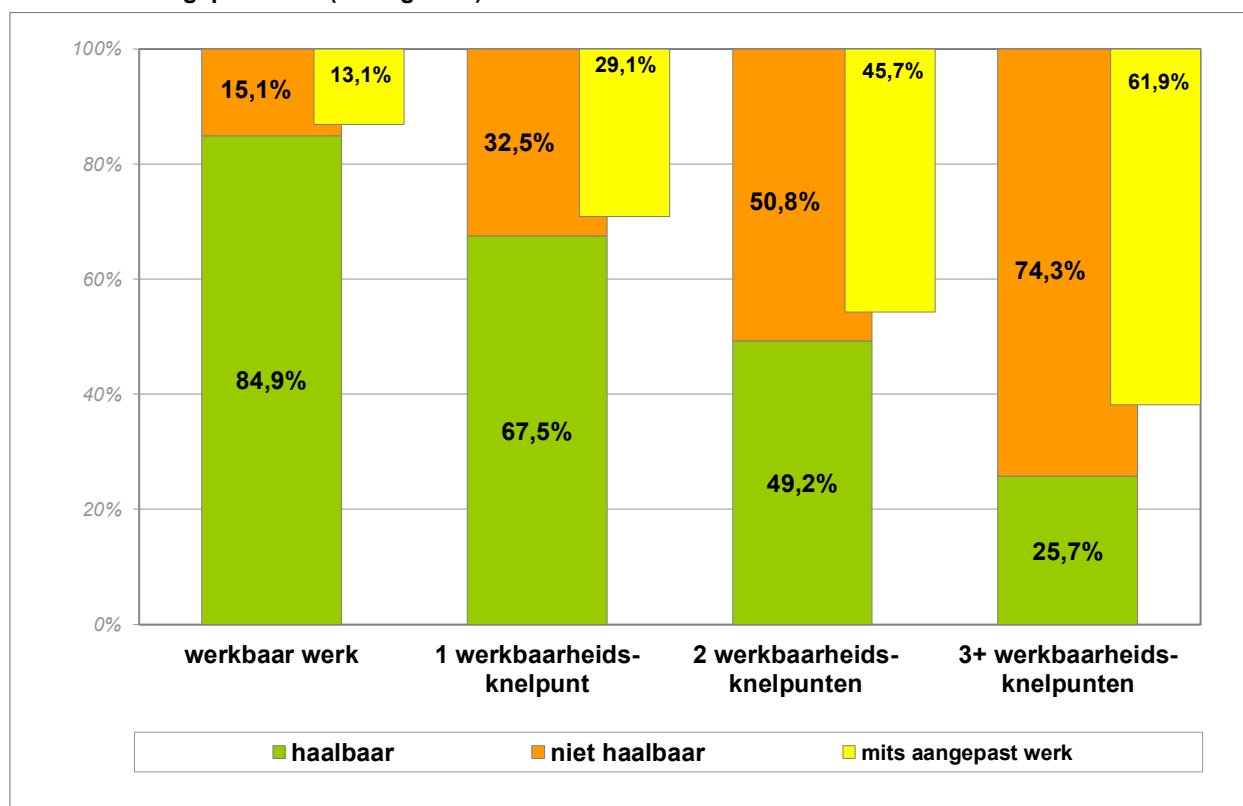
- De **groene en oranje deelbalkjes** verwijzen naar het aandeel binnen de onderzoekspopulatie 40-plus dat aangeeft dat doorwerken tot het pensioen **in de huidige functie** haalbaar resp. niet haalbaar is.
- De **verschoven gele blokjes** in elke balk verwijzen naar het aandeel respondenten (gepercenteerd op de totale onderzoekspopulatie 40-plus) dat inschat dat doorwerken tot het pensioen in de huidige functie niet mogelijk is, maar wel haalbaar zou zijn **mits aangepast werk**.

Bij de meting 2019 geeft 70,8% van de zelfstandige ondernemers in Vlaanderen aan dat ze zich in staat achten om hun huidige job voort te zetten tot de pensioenleeftijd, de complementaire 29,2% schat dit in als een onhaalbare opdracht. Binnen de laatstgenoemde categorie nuanceert ruim negen op de tien zijn negatief antwoord, met de verduidelijking dat een aanpassing van de arbeidssituatie (fysiek minder belastend werk, reductie van de arbeidstijd) soelaas zou kunnen bieden om tot het pensioen te kunnen blijven werken. Omgerekend blijkt daarmee 25,7% van de zelfstandige ondernemers 40-plus in Vlaanderen vragende partij te zijn van aangepast werk om langer te kunnen doorwerken.

Er wordt sinds 2013 een lichte (maar significante) daling geregistreerd van het aandeel zelfstandige ondernemers dat doorwerken tot het pensioen in de actuele job haalbaar acht (van 73,8% in 2013 naar 70,8% in 2019). De recente eindloopbaanhervormingen, met een verhoging van de instapleeftijd en de verstrenging van loopbaanvoorwaarden voor toegang tot het (vervroegd) pensioen, hebben dus blijkbaar een (beperkte) impact op de inschatting van zelfstandige ondernemers van het haalbaarheidsvraagstuk.

Er wordt wel een duidelijk verband vastgesteld tussen de inschatting door zelfstandige ondernemers van de haalbaarheid om langer door te werken en de werkbaarheidsituatie van de betrokkenen. Figuur 5 brengt deze samenhang in beeld.

Figuur 5: Samenhang van de werkbaarheidssituatie van zelfstandige ondernemers 40-plus met hun inschatting van de haalbaarheid om door te werken tot het pensioen in de huidige job/mits aangepast werk (meting 2019)

Leeswijzer:

- De **groene en oranje deelbalkjes** verwijzen naar het aandeel binnen de onderzoekspopulatie 40-plus dat aangeeft dat doorwerken tot het pensioen **in de huidige functie** haalbaar resp. niet haalbaar is.
- De **vershoven gele blokjes** in elke balk verwijzen naar het aandeel respondenten (gepercenteerd op de totale onderzoekspopulatie 40-plus) dat inschat dat doorwerken tot het pensioen in de huidige functie niet mogelijk is, maar wel haalbaar zou zijn **mits aangepast werk**.

Van de zelfstandige ondernemers met een werkbare job blijkt 84,9% doorwerken tot het pensioen als een haalbare opdracht in te schatten. Dit aandeel neemt systematisch af naarmate betrokkenen met een problematische situatie op één of meerdere werkbaarheidsdimensies geconfronteerd worden: van 67,5% bij één werkbaarheidsknelpunt, over 49,2% bij twee werkbaarheidsknelpunten, tot 25,7% bij drie of vier werkbaarheidsknelpunten.

Parallel stellen we vast dat een groter aandeel zelfstandige ondernemers vragende partij is voor aangepast werk naarmate de werkbaarheidssituatie problematischer 'scoort': van 15,1% in geval van werkbaar werk over 29,1% bij één werkbaarheidsknelpunt en 45,7% bij twee knelpunten tot 61,9% bij drie of meer knelpunten.

De impliciete hypothese in het Pact van Vilvoorde en het Pact 2020, dat de jobkwaliteit erg belangrijk is om werkenden langer aan de slag te houden en de werkzaamheid van 50-plussers te verhogen, wordt daarmee bevestigd.

2.4 Risico-indicatoren voor de Vlaamse arbeidsmarkt 2007-2019

De werkbaarheidsmonitor brengt niet enkel in kaart in welke mate jobs werkbaar zijn, maar peilt ook naar een aantal achterliggende determinanten c.q. risicofactoren in de arbeidssituatie. Bij de metingen voor de zelfstandige ondernemers worden vier risico-indicatoren gehanteerd: werkdruk, emotionele belasting, taakvariatie en (belastende fysieke) arbeidsomstandigheden.

In tabel 7 worden de kengetallen voor deze risico-indicatoren voor de meetmomenten 2007, 2010, 2013, 2016 en 2019 op een rijtje gezet. Figuur 6 vergelijkt de situatie van de nulmeting 2007 met de meest recente meetgegevens uit 2016. Daarbij volgen we een gelijkaardige categorisering als bij de werkbaarheidsindicatoren (niet problematisch, problematisch, acuut problematisch).

Tabel 7: Risico-indicatoren voor zelfstandige ondernemers in Vlaanderen 2007-2019

risico-indicatoren		2007	2010	2013	2016	2019
		%	%	%	%	%
werkdruk	 niet problematisch	53,4	57,8	62,3	57,2	53,9
	 problematisch	46,6	42,2	37,7	42,8	46,1
	 acuut problematisch	17,6	16,3	13,3	17,0	19,2
N		2 024	1 944	3 506	2 530	2 820
emotionele belasting	 niet problematisch	71,2	70,9	70,4	73,4	71,9
	 problematisch	28,8	29,1	29,6	26,6	28,1
	 acuut problematisch	5,2	4,9	5,7	4,8	5,0
N		2 024	1 940	3 511	2 529	2 816
taakvariatie	 niet problematisch	92,1	91,6	91,8	93,5	92,1
	 problematisch	7,9	8,4	8,2	6,5	7,9
	 acuut problematisch	2,2	2,1	2,0	1,9	1,8
N		2 029	1 944	3 507	2 534	2 819
arbeidsomstandigheden	 niet problematisch	82,8	84,1	82,4	81,8	79,1
	 problematisch	17,2	15,9	17,6	18,2	20,9
	 acuut problematisch	4,6	4,5	4,5	5,3	6,8
N		2 204	2 137	3 593	2 553	2 827

Leeswijzer:

- **Cijfers in het groen** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) toename van het aandeel 'niet problematisch'/afname van het aandeel '(acuut) problematisch' ten opzichte van het vorig meetpunt. **Cijfers in het rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) afname van het aandeel 'niet problematisch'/toename van het aandeel '(acuut) problematisch' ten opzichte van het vorig meetpunt.
- Cijfers in een **groen kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) toename van het aandeel 'niet problematisch'/afname van het aandeel '(acuut) problematisch' bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2019. Cijfers in een **rood kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) afname van het aandeel 'niet problematisch'/toename van het aandeel '(acuut) problematisch' bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2019.
- De groep 'niet-problematisch' en de groep 'problematisch' vormen samen de totale populatie (100%); de groep '**acuut problematisch**' is een subgroep binnen de groep 'problematisch' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie.

Voor **werkdruk** behoort in 2019 53,9% van de zelfstandige ondernemers tot de niet-problematische categorie, 46,1% tot de problematische categorie en 19,2% tot de acut problematische categorie. In vergelijking met 2016 (met 57,2%, 42,8% en 17,0% als respectieve kengetallen) en met 2013 (met 62,3%, 37,7% en 13,3% als respectieve kengetallen) gaat het om een substantiële toename van de problematische en acut problematische groep. De verbetering die op het vlak van werkdruk werd geboekt in 2013 en 2010 (met twee opeenvolgende significante dalingen van het aandeel zelfstandige ondernemers met werkdrukproblemen in vergelijking met 2007) gaat daarmee opnieuw verloren. Deze tegengestelde ontwikkelingen verklaren waarom de meetresultaten voor de werkdrukindicator in 2019 nauwelijks verschillen van de scores van de nulmeting 2007 (met 53,4%, 46,6% en 17,6% als geregistreerde kengetallen).

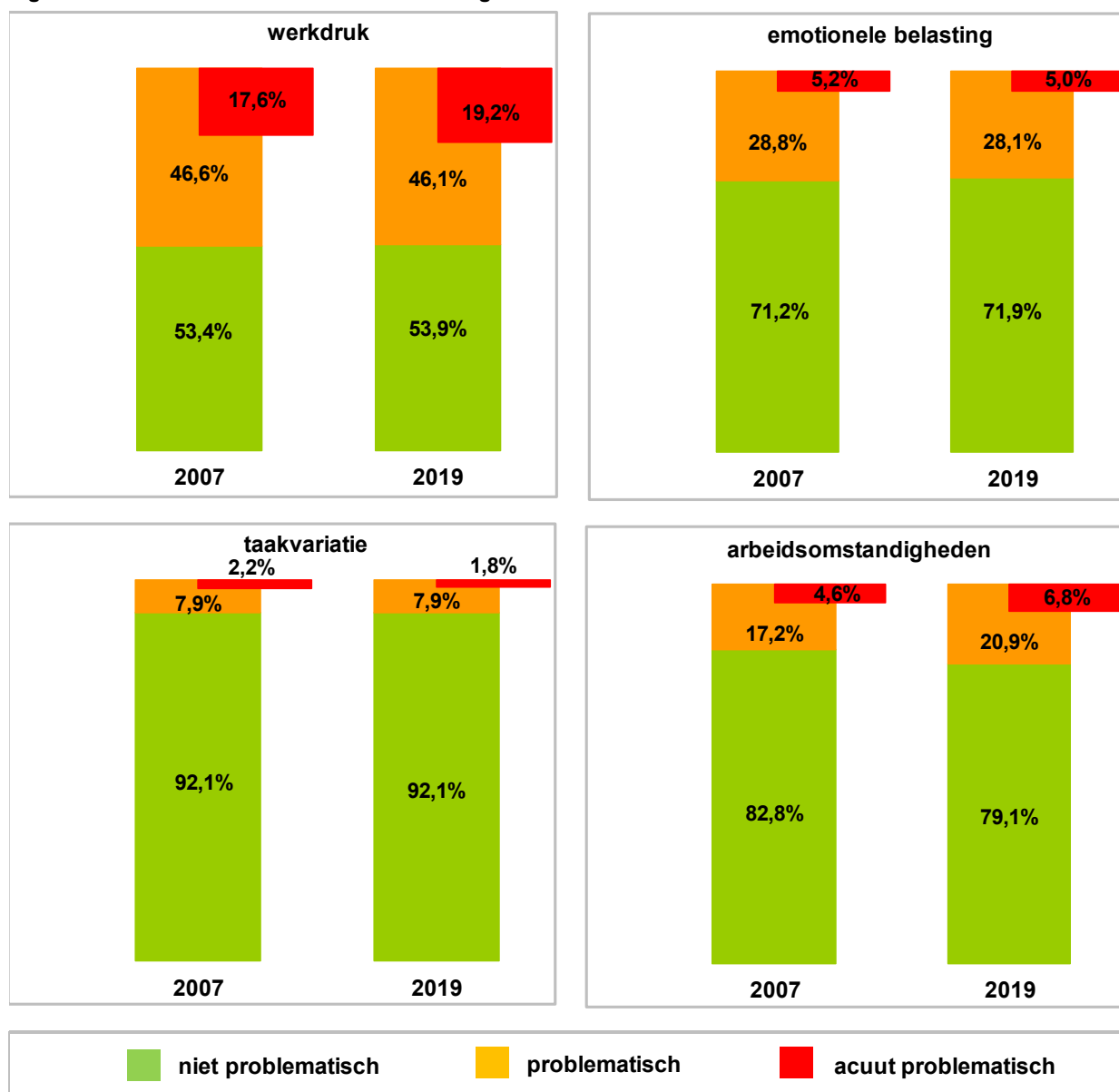
Voor **emotionele belasting** behoort in 2019 71,9% van de zelfstandige ondernemers tot de niet-problematische categorie, 28,1% tot de problematische categorie en 5,0% tot de acut problematische categorie. Deze kengetallen verschillen niet significant van de resultaten die bij de bevraging 2016 en bij de nulmeting 2007 werden geregistreerd.

Voor **taakvariatie** behoort in 2019 92,1% van de zelfstandige ondernemers tot de niet-problematische categorie, 7,9% tot de problematische categorie en 1,8% tot de acut problematische categorie. De vooruitgang die werd geboekt tussen 2013 en 2016 (een daling in het aandeel zelfstandigen in een problematische situatie voor taakvariatie van 8,2% naar 6,5%) gaat daarmee opnieuw verloren. Deze tegengestelde ontwikkelingen verklaren waarom de meetresultaten voor taakvariatie in 2019 niet verschillen van de scores van de nulmeting 2007 (met 92,1%, 7,9% en 2,2% als geregistreerde kengetallen).

Voor (belastende fysieke) **arbeidsomstandigheden** behoort in 2019 79,1% van de zelfstandige ondernemers tot de niet-problematische categorie, 20,9% tot de problematische categorie en 6,8% tot de acut problematische categorie. In vergelijking met de meetresultaten van de bevraging 2016 (met 81,8%, 18,2% en 5,3% als respectieve kengetallen) en van de nulmeting 2007 (met 82,8%, 17,2% en 4,6% als respectieve kengetallen) is er voor deze risicofactor sprake van een significante verschuiving in negatieve zin.

Figuur 6: Risico-indicatoren voor zelfstandige ondernemers in Vlaanderen 2007-2019

Leeswijzer:

Acut problematisch (de verschoven rode blokjes in elke indicatorbalk) is een subgroep binnen de categorie problematisch (oranje zone), maar wordt **gepercenteerd op de totale onderzoekspopulatie**.

3 Werkbaarheidsgraad en -indicatoren voor specifieke deelpopulaties van zelfstandige ondernemers

Dit hoofdstuk richt de focus op de werkbaarheidssituatie van een aantal specifieke deelgroepen (van zelfstandige ondernemers), waarvoor het Pact 2020 bijzonder aandacht vraagt: vrouwelijke ondernemers, 50-plussers, kortgeschoolden en bijzondere gezinssituaties. We bekijken daarbij voor deze deelgroepen telkens de evolutie in de werkbaarheidsgraad tussen 2007 en 2019 en hun specifieke scores op de werkbaarheidsindicatoren voor het jaar 2019, op basis van de ventilatie van de kengetallen naar geslacht, leeftijd, scholingsgraad en gezinssituatie.

3.1 Werkbaarheidsgraad 2007-2019 en werkbaarheidsindicatoren 2019 voor vrouwelijke zelfstandige ondernemers

De werkbaarheidsgraad voor vrouwelijke zelfstandige ondernemers ligt in 2019 op 51,9%. Bij vergelijking met de meetgegevens voor 2007 registreren we een vooruitgang met vijf procentpunt, maar deze verschuiving blijft (net) onder de statistische significantiedrempel (zie tabel 8).

Tabel 8: Evolutie van de werkbaarheidsgraad 2007-2019 naar geslacht

geslacht	werkbaarheidsgraad				
	2007	2010	2013	2016	2019
	%	%	%	%	%
man	48,1	47,8	51,8	51,4	49,1
vrouw	46,9	47,7	50,3	49,4	51,9
referentiecijfer zelfstandige ondernemers Vlaanderen	47,7	47,8	51,4	50,7	50,1

Leeswijzer:

- **Cijfers in het groen** resp. **in het rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) toename/afname van de werkbaarheidsgraad ten opzichte van het vorig meetpunt.
- Cijfers in een **groen** resp. **rood kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) toename/afname van de werkbaarheidsgraad bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2019.

Uit tabel 9 kunnen we afleiden dat het bij de meting 2019 vastgestelde verschil in de werkbaarheidsgraad voor vrouwen en mannen statistisch niet significant is. Ook de geregistreerde kengetallen 2019 voor de vrouwelijke zelfstandige ondernemers in een problematische situatie voor psychische vermoeidheid (37,9%) en leermogelijkheden (3,7%) wijken niet significant af van deze van hun mannelijke collega's. Vrouwelijke zelfstandige ondernemers hebben wel minder vaak af te rekenen met een problematische situatie op het vlak van welbevinden in het werk (8,5%) en werk-privé-balans (27,3%) dan mannelijke ondernemers (11,3% respectievelijk 32,1%).

Tabel 9: Werkbaarheidsgraad en werkbaarheidsindicatoren 2019 naar geslacht

geslacht	werkbaarheidsgraad	psychische vermoeidheid problematisch	welbevinden in het werk problematisch	leermogelijkheden problematisch	werk-privé-balans problematisch
	%	%	%	%	%
man	49,1	36,4	11,3	3,4	32,1
vrouw	51,9	37,9	8,5	3,7	27,3
verschiltoetsing	ns	ns	s	ns	s
referentiecijfer zelfstandige ondernemers Vlaanderen	50,1	37,0	10,2	3,5	30,4

Leeswijzer:

Verschiltoetsing (s = significant versus ns = niet significant): er wordt tussen mannen en vrouwen een statistisch betekenisvol verschil (Pearson chi²; p<0,05) vastgesteld voor welbevinden in het werk en werk-privé-balans, maar niet voor de werkbaarheidsgraad, psychische vermoeidheid en leermogelijkheden.

3.2 Werkbaarheidsgraad 2007-2019 en werkbaarheidsindicatoren 2019 voor oudere zelfstandige ondernemers

De werkbaarheidsgraad voor zelfstandige ondernemers in de leeftijdsgroepen '55 jaar en ouder' en '50-54 jaar' ligt in 2019 op 59,9% respectievelijk 50,4%. Bij vergelijking met de meetgegevens voor 2007 registreren we voor eerstgenoemde deelgroep een stijging met 6,5 procentpunt en voor laatstgenoemde deelgroep een daling met 2,6 procentpunt, maar deze verschuivingen blijken statistisch niet significant (zie tabel 10).

Tabel 10: Evolutie van de de werkbaarheidsgraad 2007-2019 naar leeftijd

leeftijd	werkbaarheidsgraad				
	2007	2010	2013	2016	2019
	%	%	%	%	%
- 50 jaar	45,5	45,8	49,4	48,4	45,5
50 - 54 jaar	53,0	53,1	53,9	49,6	50,4
55 + jaar	53,4	52,1	56,3	58,7	59,9
referentiecijfer zelfstandige ondernemers Vlaanderen	47,7	47,8	51,4	50,7	50,1

Leeswijzer:

- **Cijfers in het groen** resp. **in het rood** wijzen op een significante (Pearson chi² ; p<0,05) toename/afname van de werkbaarheidsgraad ten opzichte van het vorig meetpunt.
- **Cijfers in een groen** resp. **rood kader** wijzen op een significante (Pearson chi²; p<0,05) toename/afname van de werkbaarheidsgraad bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2019.

Tabel 11: Werkbaarheidsgraad en werkbaarheidsindicatoren 2019 naar leeftijd

leeftijd	werkbaarheidsgraad	psychische vermoeidheid problematisch	welbevinden in het werk problematisch	leermogelijkheden problematisch	werk-privé-balans problematisch
	%	%	%	%	%
- 50 jaar	45,5	41,3	10,3	3,4	33,1
50 - 54 jaar	50,4	38,1	12,8	3,2	31,0
55 + jaar	59,9	26,6	8,7	3,7	24,1
verschiltoetsing	s	s	ns	ns	s
referentiecijfer zelfstandige ondernemers Vlaanderen	50,1	37,0	10,2	3,5	30,4

Leeswijzer:

Verschiltoetsing (s = significant versus ns = niet significant): er wordt tussen jongere en oudere zelfstandige ondernemers een statistisch betekenisvol verschil (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) vastgesteld voor de werkbaarheidsgraad, voor psychische vermoeidheid en werk-privé-balans, maar niet voor welbevinden in het werk en leermogelijkheden.

Uit tabel 11 kunnen we afleiden dat zelfstandige ondernemers van 55 jaar of ouder in 2016 zowel voor de werkbaarheidsgraad (59,9%), psychische vermoeidheid (26,6% in de problematische categorie) en werk-privé-balans (24,1% in de problematische categorie) significant gunstiger scores dan hun jongere collega's 50-plus (50,4%, 38,1% en 31,0%) en zelfstandige ondernemers jonger dan 50 jaar (45,5%, 41,3% en 33,1%). De geregistreerde kengetallen voor zelfstandige ondernemers in de leeftijdsgroepen '50-54 jaar' en '55 jaar en ouder' in een problematische situatie voor welbevinden in het werk (12,8% respectievelijk 8,7%) en leermogelijkheden (3,2% respectievelijk 3,7%) wijken niet significant af van mekaar en van deze van hun jongere collega's van minder dan 50 jaar.

3.3 Werkbaarheidsgraad 2007-2019 en werkbaarheidsindicatoren 2019 voor kortgeschoolde zelfstandige ondernemers

De werkbaarheidsgraad voor kortgeschoolde zelfstandige ondernemers (zonder diploma hoger secundair onderwijs) ligt in 2019 op 47,9%. Bij vergelijking met de meetgegevens voor 2007 registreren we een vooruitgang met 4,6 procentpunt, maar deze verschuiving blijkt statistisch niet significant (zie tabel 12).

Uit tabel 13 kunnen we afleiden dat de bij de meting 2019 voor kortgeschoolde zelfstandige ondernemers geregistreerde werkbaarheidsgraad (47,9%) en de kengetallen voor psychische vermoeidheid (41,7% in een problematische situatie) en werk-privé-balans (31,6% in een problematische situatie) niet significant afwijken van deze van hun midden- en hooggeschoolde collega's.

Kortgeschoolde zelfstandige ondernemers blijken wel significant ongunstiger te scoren dan hun midden/hooggeschoolde collega's voor welbevinden in het werk (15,4% versus 9,8% in een problematische situatie) en voor leermogelijkheden (8,4% versus 2,9% in een problematische situatie).

Tabel 12: Evolutie van de de werkbaarheidsgraad 2007-2019 naar scholingsgraad

scholingsgraad	werkbaarheidsgraad				
	2007	2010	2013	2016	2019
	%	%	%	%	%
kortgeschoold	43,3	48,4	48,3	47,8	47,9
midden/hooggeschoold	48,4	47,7	51,9	51,0	50,1
referentiecijfer zelfstandige ondernemers Vlaanderen	47,7	47,8	51,4	50,7	50,1

Leeswijzer:

- **Cijfers in het groen resp. in het rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) toename/afname van de werkbaarheidsgraad ten opzichte van het vorig meetpunt.
- Cijfers in een **groen** resp. **rood kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) toename/afname van de werkbaarheidsgraad bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2019.

Tabel 13: Werkbaarheidsgraad en werkbaarheidsindicatoren 2019 naar scholingsgraad

scholingsgraad	werkbaarheidsgraad	psychische vermoeidheid problematisch	welbevinden in het werk problematisch	leermogelijkheden problematisch	werk-privé-balans problematisch
	%	%	%	%	%
kortgeschoold	47,9	41,7	15,4	8,4	31,6
midden/hooggeschoold	50,1	36,6	9,8	2,9	30,4
verschiltoetsing	ns	ns	s	s	ns
referentiecijfer zelfstandige ondernemers Vlaanderen	50,1	37,0	10,2	3,5	30,4

Leeswijzer:

Verschiltoetsing (s = *significant versus* ns = *significant*): er wordt tussen kortgeschoolde versus midden- en hooggeschoolde zelfstandige ondernemers een statistisch betekenisvol verschil (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) vastgesteld voor welbevinden in het werk en leermogelijkheden, maar niet voor de werkbaarheidsgraad, psychische vermoeidheid en werk-privé-balans.

3.4 Werkbaarheidsgraad 2007-2019 en werkbaarheids-indicatoren 2019 voor zelfstandige ondernemers met inwonende kinderen

De werkbaarheidsgraad voor zelfstandige ondernemers met inwonende kinderen ligt in 2019 op 49,7%. Bij vergelijking met de meetgegevens voor 2007 registreren we een vooruitgang met 3,6 procentpunt, maar deze verschuiving blijkt statistisch niet significant (zie tabel 14).

Tabel 14: Evolutie van de de werkbaarheidsgraad 2007-2019 naar gezinssituatie

gezinssituatie	werkbaarheidsgraad				
	2007	2010	2013	2016	2019
	%	%	%	%	%
gezinnen met kinderen	46,1	46,7	48,2	48,0	49,7
gezinnen zonder kinderen	50,8	49,8	56,6	55,2	50,7
referentiecijfer zelfstandige ondernemers Vlaanderen	47,7	47,8	51,4	50,7	50,1

Leeswijzer:

- **Cijfers in het groen resp. in het rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) toename/afname van de werkbaarheidsgraad ten opzichte van het vorig meetpunt.
- Cijfers in een **groen** resp. **rood kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) toename/afname van de werkbaarheidsgraad bij een vergelijking van de meetpunten 2007 en 2019.

Uit tabel 15 kunnen we afleiden dat de in 2019 bij zelfstandige ondernemers met inwonende kinderen opgetekende werkbaarheidsgraad (49,7%) en de geregistreerde kengetallen voor psychische vermoeidheid (37,7% in de problematische categorie), welbevinden in het werk (10,2% in de problematische categorie) en werk-privé-balans (31,5% in de problematische categorie) niet significant afwijken van deze van hun collega's zonder inwonende kinderen.

We noteren enkel voor leermogelijkheden een significant afwijkende score bij zelfstandige ondernemers met en zonder inwonende kinderen (2,7% versus 4,7% in een problematische situatie).

Tabel 15: Werkbaarheidsgraad en werkbaarheidsindicatoren 2019 naar gezinssituatie

gezinssituatie	werkbaarheidsgraad	psychische vermoeidheid problematisch	welbevinden in het werk problematisch	leermogelijkheden problematisch	werk-privé-balans problematisch
	%	%	%	%	%
gezinnen met kinderen	49,7	37,7	10,2	2,7	31,5
gezinnen zonder kinderen	50,7	35,9	10,6	4,7	28,7
verschiltoetsing	ns	ns	ns	s	ns
referentiecijfer zelfstandige ondernemers Vlaanderen	50,1	37,0	10,2	3,5	30,4

Leeswijzer:

Verschiltoetsing (s = significant versus ns = niet significant): er wordt tussen zelfstandige ondernemers met en zonder inwonende kinderen een statistisch betekenisvol verschil (Pearson χ^2 ; $p < 0,05$) vastgesteld voor de leermogelijkheden, maar niet voor de werkbaarheidsgraad, psychische vermoeidheid, welbevinden in het werk en werk-privé-balans.

Referenties

- Barbier, S., Loosveldt, G., & Carton, A. (2015). *Het surveyklimaat in Vlaanderen. Een analyse op basis van de SCV-surveys*. Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering. Geraadpleegd op <https://www.vlaanderen.be/publicaties/het-surveyklimaat-in-vlaanderen-een-analyse-op-basis-van-de-scv-surveys-1>
- Bourdeaud'hui, R. & Vanderhaeghe, S. (2007). *Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2007. Indicatoren voor de kwaliteit van de arbeid op de Vlaamse arbeidsmarkt*. Brussel: SERV-STV Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <http://www.serv.be/node/2028>
- Bourdeaud'hui, R., Vanderhaeghe, S. (2010). *Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2010. Indicatoren voor de kwaliteit van de arbeid bij zelfstandige ondernemers in Vlaanderen, evolutie 2007-2010*. Brussel: SERV-STV Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <http://www.serv.be/node/4013>
- Bourdeaud'hui, R., Vanderhaeghe, S. (2013). *Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2007-2010-2013*. Brussel: SERV-Stichting Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <http://www.serv.be/node/8857>
- Bourdeaud'hui, R., Janssens, F., & Vanderhaeghe, S. (2016). *Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2016 – zelfstandige ondernemers*. Brussel: SERV-Stichting Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <http://www.serv.be/node/10916>
- Bourdeaud'hui, R., Vanderhaeghe, S., & Janssens F. (2017). *Wat maakt werk werkbaar voor zelfstandige ondernemers? Onderzoek naar determinanten van werkbaar werk voor zelfstandige ondernemers op basis van de Vlaamse Werkbaarheidsmonitor 2007-2016*. Brussel: SERV-Stichting Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <http://www.serv.be/node/11671>
- Bourdeaud'hui, R., Janssens, F., & Vanderhaeghe, S. (2019). *Methodologie Vlaamse werkbaarheidsmonitor*. Brussel: SERV-Stichting Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <http://www.serv.be/node/13437>
- Studiedienst van de Vlaamse Regering. (2010). *Pact 2020. Kernindicatoren. Nulmeting 2010*. Brussel:SVR. Geraadpleegd op <https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/pact-2020-kernindicatoren-nulmeting-2010>

Lijst met figuren en tabellen

Figuren

Figuur 1:	Werkbaarheidsindicatoren voor zelfstandige ondernemers in Vlaanderen 2007-2019 .	17
Figuur 2:	Vergelijking geregistreerde werkbaarheidsgraad voor zelfstandige ondernemers in Vlaanderen met het geambieerde groeipad in doelstelling 10 van het Pact 2020 ...	18
Figuur 3:	Evolutie van het aandeel zelfstandige ondernemers in Vlaanderen 2007-2019 met werkbaar werk en met (één of meerdere) werkbaarheidsknelpunten.....	19
Figuur 4:	Evolutie 2007-2019 van de inschatting door zelfstandige ondernemers 40-plus van de haalbaarheid om door te werken tot het pensioen in de huidige job/mits aangepast werk.....	21
Figuur 5:	Samenhang van de werkbaarheidssituatie van zelfstandige ondernemers 40-plus met hun inschatting van de haalbaarheid om door te werken tot het pensioen in de huidige job/mits aangepast werk (meting 2019).....	22
Figuur 6:	Risico-indicatoren voor zelfstandige ondernemers in Vlaanderen 2007-2019.....	25

Tabellen

Tabel 1:	Overzicht werkbaarheidsindicatoren Vlaamse werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers.....	10
Tabel 2:	Definitie werkbaarheidsgraad zelfstandige ondernemers	11
Tabel 3:	Overzicht risico-indicatoren Vlaamse werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers	11
Tabel 4:	Werkbaarheidsindicatoren voor zelfstandige ondernemers in Vlaanderen 2007-2016 ...	16
Tabel 5:	Evolutie van de werkbaarheidsgraad voor zelfstandige ondernemers in Vlaanderen 2007-2019.....	18
Tabel 6:	Frequentieverdeling van zelfstandige ondernemers in Vlaanderen 2007-2019 naar aantal, type en combinatie van werkbaarheidsknelpunten.....	20
Tabel 7:	Risico-indicatoren voor zelfstandige ondernemers in Vlaanderen 2007-2019.....	23
Tabel 8:	Evolutie van de werkbaarheidsgraad 2007-2019 naar geslacht.....	26
Tabel 9:	Werkbaarheidsgraad en werkbaarheidsindicatoren 2019 naar geslacht.....	27
Tabel 10:	Evolutie van de de werkbaarheidsgraad 2007-2019 naar leeftijd.....	27
Tabel 11:	Werkbaarheidsgraad en werkbaarheidsindicatoren 2019 naar leeftijd.....	27
Tabel 12:	Evolutie van de de werkbaarheidsgraad 2007-2019 naar scholingsgraad	29
Tabel 13:	Werkbaarheidsgraad en werkbaarheidsindicatoren 2019 naar scholingsgraad	29
Tabel 14:	Evolutie van de de werkbaarheidsgraad 2007-2019 naar gezinssituatie	30
Tabel 15:	Werkbaarheidsgraad en werkbaarheidsindicatoren 2019 naar gezinssituatie.....	30

Tabel 16:	Werkbaarheidsgraad naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, scholingsniveau en gezinssituatie	36
Tabel 17:	Werkbaarheidsgraad naar ondernemingssituatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting en sector	37
Tabel 18:	Psychische vermoeidheid naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, scholingsniveau en gezinssituatie	38
Tabel 19:	Psychische vermoeidheid naar ondernemingssituatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting en sector	39
Tabel 20:	Welbevinden in het werk naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, scholingsniveau en gezinssituatie	40
Tabel 21:	Welbevinden in het werk naar ondernemingssituatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting en sector	41
Tabel 22:	Leermogelijkheden naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, scholingsniveau en gezinssituatie	42
Tabel 23:	Leermogelijkheden naar ondernemingssituatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting en sector	43
Tabel 24:	Werk-privé-balans naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, scholingsniveau en gezinssituatie	44
Tabel 25:	Werk-privé-balans naar ondernemingssituatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting en sector	45
Tabel 26:	Werkdruk naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, scholingsniveau en gezinssituatie	46
Tabel 27:	Werkdruk naar ondernemingssituatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting en sector	47
Tabel 28:	Emotionele belasting naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, scholingsniveau en gezinssituatie	48
Tabel 29:	Emotionele belasting naar ondernemingssituatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting en sector	49
Tabel 30:	Taakvariatie naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, scholingsniveau en gezinssituatie	50
Tabel 31:	Taakvariatie naar ondernemingssituatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting en sector	51
Tabel 32:	Arbeidsomstandigheden naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, scholingsniveau en gezinssituatie	52
Tabel 33:	Arbeidsomstandigheden naar ondernemingssituatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting en sector	53

Bijlage: Werkbaarheidsgraad en -indicatoren bij (deelgroepen van) zelfstandige ondernemers in Vlaanderen 2007-2010-2013-2016-2019

Deze bijlage brengt de evolutie van de werkbaarheidssituatie van diverse deelgroepen binnen de populatie van zelfstandige ondernemers gedetailleerd cijfermatig in beeld.

Voor elk van de indicatoren (de werkbaarheidsgraad, de vier werkbaarheidsindicatoren en de vier risico-indicatoren) worden telkens twee boordtabellen gepresenteerd met de ventilatie van de kengetallen naar:

- ▀ persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, scholingsniveau, gezinssituatie;
- ▀ ondernemingskenmerken: ondernemingsgrootte, bedrijfsanciënniteit, groeiverwachting en sector.

De vastgestelde verschuivingen (in de tijd) en verschillen (tussen deelgroepen) werden systematisch gescreend op hun statistische significantie. In functie van een correcte lectuur en interpretatie van de cijfergegevens en meta-informatie is in de leeswijzer op volgende pagina een handleiding bij de tabellen opgenomen.

Leeswijzer

psychische vermoeidheid	niet problematisch					problematisch					acuut problematisch					aantal waarnemingen				
	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	N	N	N	N	N
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	63,3	62,0	66,6	63,8	63,0	36,7	38,0	33,4	36,2	37,0	13,0	12,4	10,2	11,4	12,0	2 169	2 083	3 525	2 551	2 808
man	62,7	62,8	66,7	64,5	63,6	37,3	37,2	33,3	35,5	36,4	14,1	12,4	10,1	11,4	12,3	1 520	1 422	2 418	1 691	1 808
vrouw	65,3	60,3	66,3	62,5	62,1	34,7	39,7	33,7	37,5	37,9	10,4	12,4	10,1	11,4	11,5	634	653	1 091	854	997
verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns	ns	ns					
- 30 jaar	65,9	61,6	62,8	65,5	58,3	34,1	38,4	37,2	34,5	41,7	9,0	14,5	9,3	8,2	8,5	211	159	269	232	223
30 - 39 jaar	61,3	61,3	65,9	59,9	54,9	38,7	38,7	34,1	40,1	45,1	12,9	12,8	10,2	12,5	16,6	589	494	743	514	519
40 - 49 jaar	61,3	60,8	65,6	64,6	61,1	38,7	39,2	34,4	35,4	38,9	13,9	12,7	10,5	11,6	11,0	734	781	1 254	783	843
50 - 54 jaar	66,3	64,0	68,2	60,1	61,9	33,7	36,0	31,8	39,9	38,1	15,2	11,0	10,7	13,2	14,8	309	328	572	476	507
55 + jaar	66,9	64,1	69,4	69,1	73,4	33,1	35,9	30,6	30,9	26,6	12,0	11,6	9,2	9,8	9,0	317	320	673	541	713
verschiltoetsing	ns	ns	ns	s	s	ns	ns	ns	s	s	ns	ns	ns	ns	s					

Groen kader (betere score in 2019 dan in 2007):

Het aandeel ondernemers van 55 jaar en ouder in de niet-problematische groep voor psychische vermoeidheid ligt in 2019 significant (Pearson chi²; p<0,05) hoger dan in 2007. Het aandeel in de problematische groep ligt (bijgevolg) in 2019 significant (Pearson chi²; p<0,05) lager dan in 2007.

Rood kader (slechtere score in 2019 dan in 2007):

Het aandeel ondernemers in de leeftijdsgroep 30-39 jaar in de niet-problematische groep voor psychische vermoeidheid ligt in 2019 significant (Pearson chi²; p<0,05) lager dan in 2007. Het aandeel in de problematische groep ligt (bijgevolg) in 2019 significant (Pearson chi²; p<0,05) hoger dan in 2007.

Groen cijfer (betere score ten opzichte van vorig meetpunt):

Het aandeel ondernemers in de leeftijdsgroep 40-49 jaar dat voor psychische vermoeidheid tot de problematisch groep behoort ligt in 2013 significant (Pearson chi²; p<0,05) lager dan in 2010.

Rood cijfer (slechtere score ten opzichte van vorig meetpunt):

Het aandeel ondernemers in de leeftijdsgroep 50-54 jaar dat voor psychische vermoeidheid tot de problematisch groep behoort ligt in 2016 significant (Pearson chi²; p<0,05) hoger dan in 2013.

s/ns: significant/niet significant

In 2019 registreren we voor de prevalentie van acute psychische vermoeidheidsproblemen een statistisch significant verschil (Pearson chi²; p<0,05) tussen de onderscheiden leeftijdscategorieën. In 2007, 2010, 2013 en 2016 was dit niet het geval.

1 Werkbaarheidsgraad bij (deelgroepen van) zelfstandige ondernemers

Tabel 16: Werkbaarheidsgraad naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, scholingsniveau en gezinssituatie

werkbaarheidsgraad	werkbaar werk					werkbaarheidsknelpunten					aantal waarnemingen				
	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	N	N	N	N	N
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	47,7	47,8	51,4	50,7	50,1	52,3	52,2	48,6	49,3	49,9	1 919	1 856	3 359	2 452	2 731
man	48,1	47,8	51,8	51,4	49,1	51,9	52,2	48,2	48,6	50,9	1346	1268	2324	1 633	1 760
vrouw	46,9	47,7	50,3	49,4	51,9	53,1	52,3	49,7	50,6	48,1	567	581	1028	816	968
verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns					
- 30 jaar	51,5	51,0	54,4	56,3	45,8	48,5	49,0	45,6	43,7	54,2	196	149	259	224	216
30 - 39 jaar	43,0	41,4	47,7	42,6	43,2	57,0	58,6	52,3	57,4	56,8	539	456	710	498	507
40 - 49 jaar	45,7	47,5	49,3	49,9	46,9	54,3	52,5	50,7	50,1	53,1	652	691	1 200	755	825
50 - 54 jaar	53,0	53,1	53,9	49,6	50,4	47,0	46,9	46,1	50,4	49,6	264	292	542	460	492
55 + jaar	53,4	52,1	56,3	58,7	59,9	46,6	47,9	43,7	41,3	40,1	266	267	641	513	689
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s					
geen, lager of lager secundair	43,3	48,4	48,3	47,8	47,9	56,7	51,6	51,7	52,2	52,1	379	316	476	289	284
hoger secundair	44,6	46,5	51,0	49,2	47,2	55,4	53,5	49,0	50,8	52,8	607	630	1 037	714	774
hoger onderwijs korte type	48,6	50,5	55,7	50,2	48,5	51,4	49,5	44,3	49,8	51,5	428	380	767	592	681
hoge onderwijs lange type	52,9	47,2	50,0	53,2	53,6	47,1	52,8	50,0	46,8	46,4	495	515	1 049	851	979
verschiltoetsing	s	ns	s	ns	s	s	ns	s	ns	s					
geen kinderen ten laste	50,8	49,8	56,6	55,2	50,7	49,2	50,2	43,4	44,8	49,3	720	673	1 257	992	1 058
kinderen ten laste	46,1	46,7	48,2	48,0	49,7	53,9	53,3	51,8	52,0	50,3	1 192	1 174	2 087	1 528	1 669
verschiltoetsing	s	ns	s	s	ns	s	ns	s	s	ns					

Tabel 17: Werkbaarheidsgraad naar ondernemings situatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting en sector

werkbaarheidsgraad	werkbaar werk					werkbaarheidsknelpunten					aantal waarnemingen				
	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	N	N	N	N	N
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	47,7	47,8	51,4	50,7	50,1	52,3	52,2	48,6	49,3	49,9	1 919	1 856	3 359	2 452	2 731
geen personeelsleden	50,7	51,3	54,1	54,2	52,6	49,3	48,7	45,9	45,8	47,4	1 081	1 035	1 916	1 366	1 565
1-4 personeelsleden	41,5	43,9	46,5	47,8	47,6	58,5	56,1	53,5	52,2	52,4	511	506	901	648	695
5 of meer personeelsleden	46,9	41,1	49,2	44,3	44,3	53,1	58,9	50,8	55,7	55,7	288	265	516	375	413
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s					
minder dan 3 jaar actief	53,2	56,0	54,8	54,9	53,5	46,8	44,0	45,2	45,1	46,5	216	232	354	246	316
3-5 jaar actief	46,4	40,7	53,1	47,9	49,3	53,6	59,3	46,9	52,1	50,7	207	204	388	286	278
6-10 jaar actief	46,8	46,3	46,9	46,1	47,2	53,2	53,7	53,1	53,9	52,8	333	285	539	380	386
meer dan 10 jaar actief	47,0	47,6	51,7	51,9	50,3	53,0	52,4	48,3	48,1	49,7	1 154	1 126	2 067	1 533	1 737
verschiltoetsing	ns	s	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns	ns					
verwacht groei van activiteit	49,6	48,7	56,7	52,8	53,0	50,4	51,3	43,3	47,2	47,0	944	809	1 269	1 067	1 110
verwacht behoud huidig peil	47,8	52,0	52,1	54,3	49,6	52,2	48,0	47,9	45,7	50,4	711	737	1 422	935	1 132
verwacht vermindering of stopzetting	39,7	33,5	39,4	37,6	42,7	60,3	66,5	60,6	62,4	57,3	229	263	650	388	433
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s					
land- en tuinbouw, visserij, bosexploitatie*	44,6	50,9	56,0	45,3	50,0	55,4	49,1	44,0	54,7	50,0	139	106	225	150	188
transport, productie*	46,4	41,3	52,6	48,6	52,1	53,6	58,7	47,4	51,4	47,9	138	104	209	144	144
bouw	44,5	46,2	48,0	47,9	42,0	55,5	53,8	52,0	52,1	58,0	256	275	483	340	357
handel	48,0	45,4	49,7	48,1	45,7	52,0	54,6	50,3	51,9	54,3	377	339	559	349	341
horeca*	32,5	42,7	40,0	37,7	43,0	67,5	57,3	60,0	62,3	57,0	126	103	210	130	149
vrije beroepen	51,1	44,8	48,5	52,2	51,6	48,9	55,2	51,5	47,8	48,4	450	391	752	627	686
andere intellectuele diensten*	50,7	56,3	58,1	59,1	57,6	49,3	43,7	41,9	40,9	42,4	146	158	406	367	443
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s					

Noot: de kengetallen van sectoren met een * zijn voor een aantal meetmomenten gebaseerd op < 200 eenheden en moeten dus met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd worden.

2 Psychische vermoeidheid bij (deelgroepen van) zelfstandige ondernemers

Tabel 18: Psychische vermoeidheid naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, scholingsniveau en gezinssituatie

psychische vermoeidheid	niet problematisch					problematisch					acuut problematisch					aantal waarnemingen				
	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	N	N	N	N	N	
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	63,3	62,0	66,6	63,8	63,0	36,7	38,0	33,4	36,2	37,0	13,0	12,4	10,2	11,4	12,0	2 169	2 083	3 525	2 551	2 808
man	62,7	62,8	66,7	64,5	63,6	37,3	37,2	33,3	35,5	36,4	14,1	12,4	10,1	11,4	12,3	1 520	1 422	2 418	1 691	1 808
vrouw	65,3	60,3	66,3	62,5	62,1	34,7	39,7	33,7	37,5	37,9	10,4	12,4	10,1	11,4	11,5	634	653	1 091	854	997
verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns	ns	ns					
- 30 jaar	65,9	61,6	62,8	65,5	58,3	34,1	38,4	37,2	34,5	41,7	9,0	14,5	9,3	8,2	8,5	211	159	269	232	223
30 - 39 jaar	61,3	61,3	65,9	59,9	54,9	38,7	38,7	34,1	40,1	45,1	12,9	12,8	10,2	12,5	16,6	589	494	743	514	519
40 - 49 jaar	61,3	60,8	65,6	64,6	61,1	38,7	39,2	34,4	35,4	38,9	13,9	12,7	10,5	11,6	11,0	734	781	1 254	783	843
50 - 54 jaar	66,3	64,0	68,2	60,1	61,9	33,7	36,0	31,8	39,9	38,1	15,2	11,0	10,7	13,2	14,8	309	328	572	476	507
55 + jaar	66,9	64,1	69,4	69,1	73,4	33,1	35,9	30,6	30,9	26,6	12,0	11,6	9,2	9,8	9,0	317	320	673	541	713
verschiltoetsing	ns	ns	ns	s	s	ns	ns	ns	s	s	ns	ns	ns	ns	s					
geen, lager of lager secundair	60,7	64,2	67,4	60,9	58,3	39,3	35,8	32,6	39,1	41,7	14,7	10,2	9,3	14,4	17,0	430	374	506	299	300
hoger secundair	60,9	63,7	65,8	61,8	62,0	39,1	36,3	34,2	38,2	38,0	14,2	11,9	11,4	11,9	11,7	682	697	1 074	739	793
hoger onderwijs korte type	65,1	59,8	69,7	64,3	63,2	34,9	40,2	30,3	35,7	36,8	9,9	12,8	9,5	11,6	12,4	473	423	796	611	696
hoge onderwijs lange type	66,2	60,2	64,7	66,0	64,7	33,8	39,8	35,3	34,0	35,3	13,1	14,0	9,7	9,9	10,7	565	570	1 107	893	1 005
verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	s					
geen kinderen ten laste	64,8	60,6	68,3	66,9	64,1	35,2	39,4	31,7	33,1	35,9	12,1	13,2	9,1	10,2	11,6	820	759	1 316	961	1 094
kinderen ten laste	62,7	62,8	65,5	61,9	62,3	37,3	37,2	34,5	38,1	37,7	13,6	11,8	10,7	12,1	12,3	1 330	1 311	2 185	1 584	1 710
verschiltoetsing	ns	ns	ns	s	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns	ns	ns	ns	ns					

Tabel 19: Psychische vermoeidheid naar ondernemings situatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting en sector

psychische vermoeidheid	niet problematisch					problematisch					acuut problematisch					aantal waarnemingen				
	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	N	N	N	N	N
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	63,3	62,0	66,6	63,8	63,0	36,7	38,0	33,4	36,2	37,0	13,0	12,4	10,2	11,4	12,0	2 169	2 083	3 525	2 551	2 808
geen personeelsleden	65,7	65,3	69,2	67,4	65,8	34,3	34,7	30,8	32,6	34,2	11,6	11,2	8,5	8,8	10,6	1 228	1 174	2 001	1 417	1 607
1-4 personeelsleden	59,4	59,7	62,6	60,0	60,9	40,6	40,3	37,4	40,0	39,1	15,2	13,7	11,7	13,9	13,6	579	571	951	682	711
5 of meer personeelsleden	60,4	53,1	63,9	57,7	56,4	39,6	46,9	36,1	42,3	43,6	14,6	15,6	13,4	16,8	14,4	321	228	546	388	431
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	ns	ns	s	s	s					
minder dan 3 jaar actief	64,7	66,5	67,9	67,3	67,1	35,3	33,5	32,1	32,7	32,9	12,4	11,3	9,2	8,3	7,8	241	257	371	254	322
3-5 jaar actief	61,6	57,3	66,4	62,4	60,1	38,4	42,7	33,6	37,6	39,9	11,8	18,5	8,6	13,2	12,9	237	227	405	295	286
6-10 jaar actief	63,0	61,0	63,1	61,2	59,3	37,0	39,0	36,9	38,8	40,7	12,3	12,9	12,7	12,0	16,0	365	310	559	392	393
meer dan 10 jaar actief	63,5	62,2	67,2	64,2	63,7	36,5	37,8	32,8	35,8	36,3	13,5	11,4	9,9	11,4	11,8	1 316	1 278	2 179	1 602	1 792
verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns	s					
verwacht groei van activiteit	64,1	63,6	70,3	63,8	63,4	35,9	36,4	29,7	36,2	36,6	11,2	11,8	8,2	10,4	11,7	1 054	887	1 325	1 106	1 137
verwacht behoud huidig peil	64,3	64,4	67,4	67,2	62,9	35,7	35,6	32,6	32,8	37,1	13,4	11,5	9,0	10,7	12,0	805	842	1 493	979	1 159
verwacht vermindering of stopzetting	57,1	51,6	57,4	55,9	61,5	42,9	48,4	42,6	44,1	38,5	18,3	17,0	16,6	15,8	13,2	273	306	687	404	454
verschiltoetsing	ns	s	s	s	ns	ns	s	s	s	ns	s	s	s	s	ns					
land- en tuinbouw, visserij, bosexploitatie*	65,6	73,4	71,2	70,4	65,1	34,4	26,6	28,8	29,6	34,9	10,6	4,8	9,4	7,2	12,5	151	124	233	152	192
transport, productie*	66,7	62,4	67,4	62,5	68,0	33,3	37,6	32,6	37,5	32,0	12,9	12,0	9,5	13,8	5,3	147	117	221	152	150
bouw	59,0	60,2	63,3	56,7	54,8	41,0	39,8	36,7	43,3	45,2	17,6	12,1	10,0	17,4	16,9	307	314	501	351	367
handel	64,4	62,3	66,8	63,6	61,4	35,6	37,7	33,2	36,4	38,6	12,3	11,5	9,2	11,1	10,5	416	382	579	368	352
horeca*	58,3	56,7	60,0	56,8	58,7	41,7	43,3	40,0	43,2	41,3	13,9	18,3	16,4	12,9	16,1	144	120	225	139	155
vrije beroepen	65,8	56,4	62,6	63,8	61,8	34,2	43,6	37,4	36,2	38,2	12,8	13,9	10,8	10,4	11,4	523	438	807	655	702
andere intellectuele diensten*	61,2	67,8	71,5	71,2	70,0	38,8	32,2	28,5	28,8	30,0	10,3	8,2	8,9	9,2	9,7	165	171	418	379	454
verschiltoetsing	ns	s	s	s	s	ns	s	s	s	s	ns	ns	ns	s	s					

Noot: de kengetallen van sectoren met een * zijn voor een aantal meetmomenten gebaseerd op < 200 eenheden en moeten dus met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd worden.

3 Welbevinden in het werk bij (deelgroepen van) zelfstandige ondernemers

Tabel 20: Welbevinden in het werk naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, scholingsniveau en gezinssituatie

welbevinden in het werk	niet problematisch					problematisch					acuut problematisch					aantal waarnemingen				
	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	N	N	N	N	N
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	91,8	91,8	91,6	90,7	89,8	8,2	8,2	8,4	9,3	10,2	2,7	3,0	3,5	3,7	3,9	2 012	1 932	3 490	2 520	2 812
man	91,6	90,9	91,3	90,4	88,7	8,4	9,1	8,7	9,6	11,3	2,8	3,3	3,5	4,2	4,1	1 372	1 295	2 358	1 649	1 784
vrouw	92,6	93,8	92,4	91,3	91,5	7,4	6,2	7,6	8,7	8,5	2,2	2,5	3,4	2,5	3,5	582	594	1 048	829	984
verschiltoetsing	ns	s	ns	ns	s	ns	s	ns	ns	s	ns	ns	ns	s	ns					
- 30 jaar	93,0	92,7	94,3	92,1	93,1	7,0	7,3	5,7	7,9	6,9	1,5	3,3	1,5	2,2	0,9	200	151	262	227	218
30 - 39 jaar	92,4	90,9	93,9	91,9	90,4	7,6	9,1	6,1	8,1	9,6	2,5	2,4	2,2	2,6	3,5	553	463	723	505	513
40 - 49 jaar	90,9	91,8	90,2	89,7	88,3	9,1	8,2	9,8	10,3	11,7	2,6	3,5	5,0	3,7	4,6	660	707	1 220	765	832
50 - 54 jaar	92,6	92,0	91,5	89,8	87,2	7,4	8,0	8,5	10,2	12,8	3,0	3,7	2,9	4,3	5,0	269	299	551	462	501
55 + jaar	92,1	92,7	90,8	91,3	91,3	7,9	7,3	9,2	8,7	8,7	3,2	2,2	3,5	4,8	3,7	277	275	650	520	704
verschiltoetsing	ns	ns	ns	s	s	ns	ns	s	ns	s	ns	ns	s	ns	ns					
geen, lager of lager secundair	89,5	89,9	88,6	87,4	84,6	10,5	10,1	11,4	12,6	15,4	4,1	2,4	4,6	7,5	6,5	390	327	483	294	293
hoger secundair	90,5	91,3	91,2	92,4	89,6	9,5	8,7	8,8	7,6	10,4	2,9	3,6	3,9	3,6	4,3	619	643	1 056	723	790
hoger onderwijs korte type	92,8	93,3	92,2	91,1	90,4	7,2	6,7	7,8	8,9	9,6	2,5	3,4	3,5	2,7	3,6	433	387	774	596	686
hoge onderwijs lange type	94,7	92,7	92,6	90,1	90,5	5,3	7,3	7,4	9,9	9,5	1,2	2,7	2,8	3,1	3,1	506	521	1 064	861	986
verschiltoetsing	s	ns	ns	ns	s	s	ns	ns	ns	s	ns	ns	ns	s	ns					
geen kinderen ten laste	91,7	91,3	91,7	90,6	89,4	8,3	8,7	8,3	9,4	10,6	3,0	3,0	3,4	4,2	3,4	735	692	1 274	932	1 074
kinderen ten laste	92,1	92,1	91,5	90,8	89,8	7,9	7,9	8,5	9,2	10,2	2,4	3,1	3,6	3,4	4,3	1 216	1 194	2 123	1 547	1 693
verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns					

Tabel 21: Welbevinden in het werk naar ondernemings situatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting en sector

welbevinden in het werk	niet problematisch					problematisch					acuut problematisch					aantal waarnemingen				
	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	N	N	N	N	N
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	91,8	91,8	91,6	90,7	89,8	8,2	8,2	8,4	9,3	10,2	2,7	3,0	3,5	3,7	3,9	2 012	1 932	3 490	2 520	2 812
geen personeelsleden	92,2	93,0	92,4	91,3	90,3	7,8	7,0	7,6	8,7	9,7	2,6	2,8	3,0	3,4	3,5	1 135	1 072	1 996	1 406	1 612
1-4 personeelsleden	89,5	90,1	90,2	89,5	89,3	10,5	9,9	9,8	10,5	10,7	3,4	2,8	4,3	4,1	4,0	533	533	933	666	719
5 of meer personeelsleden	93,4	90,5	90,8	90,9	88,9	6,6	9,5	9,2	9,1	11,1	2,3	4,0	4,0	3,6	4,5	304	274	531	385	423
verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns					
minder dan 3 jaar actief	91,6	93,8	95,1	91,2	93,0	8,4	6,2	4,9	8,8	7,0	4,0	2,5	1,6	3,6	1,5	227	242	371	250	329
3-5 jaar actief	93,5	90,0	94,4	90,5	92,0	6,5	10,0	5,6	9,5	8,0	0,9	2,4	2,2	1,4	1,7	215	210	408	296	286
6-10 jaar actief	94,8	93,1	91,8	89,8	89,7	5,2	6,9	8,2	10,2	10,3	0,6	2,1	4,0	2,8	3,1	348	291	551	393	390
meer dan 10 jaar actief	90,7	91,3	90,4	91,0	88,8	9,3	8,7	9,6	9,0	11,2	3,4	3,5	4,0	4,2	4,8	1 213	1 179	2 146	1 574	1 792
verschiltoetsing	ns	ns	s	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns	s	ns	ns	ns	s					
verwacht groei van activiteit	95,0	95,9	97,5	93,7	94,3	5,0	4,1	2,5	6,3	5,7	1,4	1,4	0,8	1,7	1,9	989	838	1 324	1 087	1 135
verwacht behoud huidig peil	90,6	91,1	91,9	92,6	90,0	9,4	8,9	8,1	7,4	10,0	2,7	3,0	3,2	3,2	3,2	746	764	1 478	971	1 172
verwacht vermindering of stopzetting	81,8	82,1	79,1	77,7	77,2	18,2	17,9	20,9	22,3	22,8	7,9	7,5	9,6	9,8	10,5	2 242	280	666	399	447
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s					
land- en tuinbouw, visserij, bosexploitatie*	92,4	89,5	93,2	90,6	91,3	7,6	10,5	6,8	9,4	8,7	1,4	2,6	3,4	5,7	5,1	145	114	235	159	195
transport, productie*	87,8	88,0	91,7	91,2	89,0	12,2	12,0	8,3	8,8	11,0	5,4	2,8	3,7	2,7	2,7	147	108	217	147	146
bouw	92,2	93,0	91,5	93,3	88,1	7,8	7,0	8,5	6,7	11,9	2,6	2,8	2,6	2,5	3,8	269	287	504	356	371
handel	90,1	90,0	91,9	87,5	86,9	9,9	10,0	8,1	12,5	13,1	4,3	4,3	3,9	6,0	6,0	393	351	569	352	350
horeca*	83,8	90,2	83,2	85,1	87,9	16,2	9,8	16,8	14,9	12,1	3,5	3,6	8,0	7,5	3,8	142	112	226	134	157
vrije beroepen	95,1	93,3	91,9	91,9	92,1	4,9	6,7	8,1	8,1	7,9	1,3	3,0	2,8	2,2	3,0	465	401	786	643	707
andere intellectuele diensten*	94,1	94,5	93,7	92,6	91,1	5,9	5,5	6,3	7,4	8,9	0,7	1,2	2,9	2,9	2,2	153	163	416	377	451
verschiltoetsing	s	ns	s	s	ns	s	ns	s	s	ns	s	ns	s	s	ns					

Noot: de kengetallen van sectoren met een * zijn voor een aantal meetmomenten gebaseerd op < 200 eenheden en moeten dus met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd worden.

4 Leermogelijkheden bij (deelgroepen van) zelfstandige ondernemers

Tabel 22: Leermogelijkheden naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, scholingsniveau en gezinssituatie

leermogelijkheden	niet problematisch					problematisch					acuut problematisch					aantal waarnemingen				
	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	N	N	N	N	N
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	94,4	95,2	95,3	96,5	96,5	5,6	4,8	4,7	3,5	3,5	1,1	1,2	0,8	0,8	0,5	2 018	1 932	3 500	2 527	2 817
man	95,4	96,0	95,9	96,9	96,6	4,6	4,0	4,1	3,1	3,4	0,9	0,7	0,8	0,8	0,4	1 375	1 295	2 362	1 656	1 788
vrouw	92,2	93,4	93,7	95,8	96,3	7,8	6,6	6,3	4,2	3,7	1,9	2,5	0,9	0,8	0,6	586	593	1 054	829	986
verschiltoetsing	s	s	s	ns	ns	s	s	s	ns	ns	ns	s	ns	ns	ns					
- 30 jaar	98,0	96,7	98,1	97,8	99,5	2,0	3,3	1,9	2,2	0,5	0,5	0,7	0,4	0,4	0,5	199	151	263	226	218
30 - 39 jaar	94,9	96,3	96,7	97,4	98,1	5,1	3,7	3,3	2,6	1,9	0,9	0,6	0,7	0,6	0,0	553	464	724	504	514
40 - 49 jaar	94,9	94,3	94,6	95,8	94,8	5,1	5,7	5,4	4,2	5,2	0,9	1,7	1,1	0,9	0,8	665	706	1 221	770	834
50 - 54 jaar	94,1	94,6	94,2	96,8	96,8	5,9	5,4	5,8	3,2	3,2	1,1	2,3	0,5	0,6	0,2	272	299	554	463	504
55 + jaar	90,6	95,3	94,8	95,8	96,3	9,4	4,7	5,2	4,2	3,7	2,9	0,4	0,8	1,1	0,6	276	274	654	523	703
verschiltoetsing	s	ns	s	ns	s	s	ns	s	ns	s	ns	ns	ns	ns	ns					
geen, lager of lager secundair	88,4	89,8	91,0	92,9	91,6	11,6	10,2	9,0	7,1	8,4	3,4	3,1	1,4	2,7	1,3	388	325	489	295	298
hoger secundair	93,6	93,9	94,3	95,2	95,2	6,4	6,1	5,7	4,8	4,8	1,1	1,6	1,0	1,0	0,6	621	644	1 058	725	788
hoger onderwijs korte type	96,8	97,9	95,4	97,5	97,0	3,2	2,1	4,6	2,5	3,0	0,7	0,8	1,0	0,3	0,4	438	386	776	596	689
hoge onderwijs lange type	98,2	98,5	97,9	98,2	98,7	1,8	1,5	2,1	1,8	1,3	0,0	0,0	0,2	0,3	0,2	508	523	1 066	865	987
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	ns					
geen kinderen ten laste	93,0	94,6	95,5	95,6	95,3	7,0	5,4	4,5	4,4	4,7	1,8	1,0	0,9	1,5	0,8	741	686	1 277	935	1 077
kinderen ten laste	95,5	95,5	95,1	97,0	97,3	4,5	4,5	4,9	3,0	2,7	0,8	1,4	0,8	0,4	0,3	1 216	1 199	2 130	1 551	1 696
verschiltoetsing	s	ns	ns	ns	s	s	ns	ns	ns	s	ns	ns	ns	s	ns					

Tabel 23: Leermogelijkheden naar ondernemings situatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting en sector

leermogelijkheden	niet problematisch					problematisch					acuut problematisch					aantal waarnemingen				
	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	N	N	N	N	N
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	94,4	95,2	95,3	96,5	96,5	5,6	4,8	4,7	3,5	3,5	1,1	1,2	0,8	0,8	0,5	2 018	1 932	3 500	2 527	2 817
geen personeelsleden	93,7	94,7	94,6	96,3	96,6	6,3	5,3	5,4	3,7	3,4	1,1	1,6	1,0	0,9	0,6	1 138	1 071	2 005	1 409	1 614
1-4 personeelsleden	93,6	95,9	95,4	96,4	95,8	6,4	4,1	4,6	3,6	4,2	1,5	0,9	0,6	0,6	0,4	535	532	932	668	719
5 of meer personeelsleden	97,7	96,4	97,9	97,2	97,6	2,3	3,6	2,1	2,8	2,4	0,3	0,4	0,2	0,8	0,0	305	276	533	387	425
verschiltoetsing	s	ns	s	ns	ns	s	ns	s	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns					
minder dan 3 jaar actief	95,6	95,8	97,6	96,0	98,8	4,4	4,2	2,4	4,0	1,2	2,2	1,7	0,3	0,8	0,3	227	240	373	249	328
3-5 jaar actief	95,8	96,2	98,0	97,0	98,3	4,2	3,8	2,0	3,0	1,7	0,5	0,5	0,0	0,0	0,0	215	211	406	297	286
6-10 jaar actief	96,3	97,6	95,7	98,0	96,2	3,7	2,4	4,3	2,0	3,8	0,9	0,7	0,9	0,3	0,8	350	294	553	393	390
meer dan 10 jaar actief	93,3	94,2	94,3	96,2	95,9	6,7	5,8	5,7	3,8	4,1	1,1	1,4	1,0	1,0	0,6	1 217	1 178	2 154	1 580	1 799
verschiltoetsing	ns	ns	s	ns	s	ns	ns	s	ns	s	ns	ns	ns	ns	ns					
verwacht groei van activiteit	98,2	98,7	98,9	99,0	98,6	1,8	1,3	1,1	1,0	1,4	0,4	0,5	0,1	0,2	0,1	988	837	1 323	1 091	1 135
verwacht behoud huidig peil	93,2	95,2	94,5	96,8	96,7	6,8	4,8	5,5	3,2	3,3	1,1	0,7	0,9	0,3	0,3	750	763	1 483	969	1 171
verwacht vermindering of stopzetting	82,0	86,2	90,0	88,9	91,1	18,0	13,8	10,0	11,1	8,9	4,1	4,6	2,1	3,7	1,8	244	282	672	404	451
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s					
land- en tuinbouw, visserij, bosexploitatie*	95,1	92,2	94,2	95,0	96,4	4,9	7,8	5,8	5,0	3,6	1,4	2,6	0,8	0,0	0,0	143	115	240	161	195
transport, productie*	90,0	90,0	92,1	98,0	94,5	10,0	10,0	7,9	2,0	5,5	2,7	1,8	2,3	0,7	0,7	150	110	215	147	146
bouw	97,4	99,7	97,0	98,0	96,5	2,6	0,3	3,0	2,0	3,5	0,0	0,0	0,0	0,3	0,3	270	288	506	357	372
handel	92,1	89,2	93,5	94,1	94,0	7,9	10,8	6,5	5,9	6,0	1,3	3,4	1,2	1,4	0,6	393	351	573	355	350
horeca*	80,9	91,0	85,3	85,0	92,3	19,1	9,0	14,7	15,0	7,7	5,0	2,7	3,1	4,5	1,9	141	111	225	133	156
vrije beroepen	98,3	99,0	97,8	98,8	99,0	1,7	1,0	2,2	1,2	1,0	0,0	0,0	0,4	0,3	0,3	468	400	790	643	708
andere intellectuele diensten*	98,7	100,0	98,1	98,7	97,8	1,3	0,0	1,9	1,3	2,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	155	164	415	378	452
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	ns					

Noot: de kengetallen van sectoren met een * zijn voor een aantal meetmomenten gebaseerd op < 200 eenheden en moeten dus met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd worden.

5 Werk-privé-balans bij (deelgroepen van) zelfstandige ondernemers

Tabel 24: Werk-privé-balans naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, scholingsniveau en gezinssituatie

werk-privé-balans	niet problematisch					problematisch					acuut problematisch					aantal waarnemingen				
	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	N	N	N	N	N
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	65,5	65,0	68,4	67,0	69,6	34,5	35,0	31,6	33,0	30,4	10,9	11,8	9,5	10,5	10,7	2 184	2 103	3 532	2 563	2 822
man	65,7	64,9	68,3	67,8	67,9	34,3	35,1	31,7	32,2	32,1	10,8	12,3	9,6	8,8	11,3	1 531	1 433	2 429	1 702	1 816
vrouw	65,1	65,3	68,7	65,4	72,7	34,9	34,7	31,3	34,6	27,3	10,9	10,7	9,1	14,1	9,6	645	662	1 096	858	1 003
verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns	ns	s	ns					
- 30 jaar	70,2	66,5	70,6	70,3	67,7	29,8	33,5	29,4	29,7	32,3	9,3	9,3	6,7	10,0	9,0	215	161	269	229	223
30 - 39 jaar	60,9	57,9	61,1	58,7	64,0	39,1	42,1	38,9	41,3	36,0	14,3	14,5	10,7	14,9	14,5	593	497	745	518	519
40 - 49 jaar	62,8	63,6	67,0	64,9	68,5	37,2	36,4	33,0	35,1	31,5	10,6	13,6	11,2	11,6	11,3	744	786	1 254	792	847
50 - 54 jaar	69,6	71,0	72,2	67,5	69,0	30,4	29,0	27,8	32,5	31,0	10,0	9,3	10,0	9,2	11,0	309	334	579	477	509
55 + jaar	73,2	72,8	75,5	76,1	75,9	26,8	27,2	24,5	23,9	24,1	6,9	7,1	5,5	6,1	7,4	321	324	678	545	721
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s					
geen, lager of lager secundair	65,1	67,2	67,5	64,7	68,4	34,9	32,8	32,5	35,3	31,6	12,0	13,8	12,2	12,7	11,5	433	378	508	300	304
hoger secundair	63,0	63,9	66,1	64,4	65,6	37,0	36,1	33,9	35,6	34,4	13,2	12,5	11,5	11,4	12,8	692	704	1 084	747	797
hoger onderwijs korte type	66,9	67,8	71,5	66,7	68,0	33,1	32,2	28,5	33,3	32,0	8,8	12,0	7,1	10,6	12,2	477	425	792	616	696
hoge onderwijs lange type	67,5	62,7	68,8	70,1	73,8	32,5	37,3	31,2	29,9	26,2	9,1	9,9	7,9	9,0	7,7	569	577	1 112	893	1 010
verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns	ns	ns	s	s	ns	s	ns	s					
geen kinderen ten laste	71,2	70,7	74,8	71,1	71,3	28,8	29,3	25,2	28,9	28,7	8,6	9,1	6,9	8,2	8,6	826	761	1 326	960	1 100
kinderen ten laste	62,2	61,9	64,5	64,4	68,5	37,8	38,1	35,5	35,6	31,5	12,0	13,5	11,1	11,9	12,0	1 348	1 329	2 189	1 600	1 718
verschiltoetsing	s	s	s	s	ns	s	s	s	s	ns	s	s	s	s	s					

Tabel 25: Werk-privé-balans naar ondernemingssituatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting en sector

werk-privé-balans	niet problematisch					problematisch					acuut problematisch					aantal waarnemingen				
	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	N	N	N	N	N
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	65,5	65,0	68,4	67,0	69,6	34,5	35,0	31,6	33,0	30,4	10,9	11,8	9,5	10,5	10,7	2 184	2 103	3 532	2 563	2 822
geen personeelsleden	70,2	69,4	72,4	70,8	72,7	29,8	30,6	27,6	29,2	27,3	8,9	9,9	7,5	8,5	9,6	1 240	1 188	2 008	1 424	1 611
1-4 personeelsleden	58,2	58,8	63,8	63,9	66,6	41,8	41,2	36,2	36,1	33,4	14,6	14,5	10,4	13,3	11,8	582	571	950	684	721
5 of meer personeelsleden	60,7	59,2	61,8	59,6	62,4	39,3	40,8	38,2	40,4	37,6	11,2	15,0	14,8	13,6	12,5	321	294	547	391	431
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	ns					
minder dan 3 jaar actief	71,4	71,5	72,4	70,4	75,3	28,6	28,5	27,6	29,6	24,7	8,0	7,7	7,8	11,5	8,0	238	260	373	253	324
3-5 jaar actief	63,5	56,8	67,4	64,2	69,5	36,5	43,2	32,6	35,8	30,5	13,3	16,6	9,5	11,5	10,2	241	229	402	296	285
6-10 jaar actief	65,9	62,8	64,1	62,0	67,0	34,1	37,2	35,9	38,0	33,0	12,5	12,2	9,6	12,7	10,7	369	312	560	395	394
meer dan 10 jaar actief	64,7	65,8	69,1	68,3	69,1	35,3	34,2	30,9	31,7	30,9	10,5	11,8	9,7	9,7	11,1	1 326	1 291	2 185	1 612	1 804
verschiltoetsing	ns	ns	s	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns	ns	s	ns	ns	ns					
verwacht groei van activiteit	65,2	62,9	69,3	66,7	70,4	34,8	37,1	30,7	33,3	29,6	9,4	10,6	8,1	9,9	9,8	1 059	896	1 330	1 109	1 140
verwacht behoud huidig peil	67,5	69,6	69,9	70,3	70,0	32,5	30,4	30,1	29,7	30,0	11,2	11,3	9,3	9,7	10,2	813	851	1 498	985	1 164
verwacht vermindering of stopzetting	62,2	58,4	63,6	60,8	65,6	37,8	41,6	36,4	39,2	34,4	14,5	17,9	12,1	13,8	13,7	275	308	686	406	459
verschiltoetsing	ns	s	s	s	ns	ns	s	s	s	ns	s	s	s	ns	ns					
land- en tuinbouw, visserij, bosexploitatie*	61,0	66,9	65,7	58,1	56,6	39,0	33,1	34,3	41,9	43,4	13,0	9,4	9,6	10,6	18,2	154	127	239	160	198
transport, productie*	65,5	64,1	68,2	60,0	72,0	34,5	35,9	31,8	40,0	28,0	12,8	10,3	10,5	15,5	9,3	148	117	220	155	150
bouw	61,4	64,4	66,9	64,5	61,4	38,6	35,6	33,1	35,5	38,6	12,9	12,9	10,7	12,5	13,7	303	317	504	352	365
handel	67,6	63,7	67,8	64,2	67,8	32,4	36,3	32,2	35,8	32,2	9,9	13,6	10,2	14,4	12,3	423	383	581	369	351
horeca*	52,8	57,0	58,7	55,8	56,4	47,2	43,0	41,3	44,2	43,6	13,9	18,2	20,6	16,7	20,5	144	121	223	138	156
vrije beroepen	68,1	61,0	67,6	70,1	73,2	31,9	39,0	32,4	29,9	26,8	9,6	11,1	8,1	8,4	8,8	529	441	805	655	706
andere intellectuele diensten*	70,4	68,4	74,3	73,8	77,3	29,6	31,6	25,7	26,2	22,7	8,0	9,2	5,0	5,6	5,5	162	174	417	378	454
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	ns	ns	s	s	s					

Noot: de kengetallen van sectoren met een * zijn voor een aantal meetmomenten gebaseerd op < 200 eenheden en moeten dus met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd worden.

6 Werkdruk bij (deelgroepen van) zelfstandige ondernemers

Tabel 26: Werkdruk naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, scholingsniveau en gezinssituatie

werkdruk	niet problematisch					problematisch					acuut problematisch					aantal waarnemingen				
	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	N	N	N	N	N
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	53,4	57,8	62,3	57,2	53,9	46,6	42,2	37,7	42,8	46,1	17,6	16,3	13,3	17,0	19,2	2 024	1 944	3 506	2 530	2 820
man	51,4	54,6	60,2	56,3	53,6	48,6	45,4	39,8	43,7	46,4	18,9	17,7	14,0	16,8	19,1	1 378	1 305	2 368	1 656	1 788
vrouw	60,2	64,7	68,0	59,1	55,1	39,8	35,3	32,0	40,9	44,9	14,5	13,4	11,5	17,3	19,4	588	595	1 054	832	988
verschiltoetsing	s	s	s	ns	ns	s	s	s	ns	ns	s	ns	s	ns	ns					
- 30 jaar	62,0	61,6	69,2	61,2	49,5	38,0	38,4	30,8	38,8	50,5	17,5	14,6	8,7	13,7	13,8	200	151	263	227	218
30 - 39 jaar	47,9	53,4	56,2	48,9	50,6	52,1	46,6	43,8	51,1	49,4	20,6	19,1	14,9	22,9	23,5	557	466	726	507	514
40 - 49 jaar	52,9	57,2	59,0	54,8	51,1	47,1	42,8	41,0	45,2	48,9	18,1	16,9	15,0	18,1	21,9	667	712	1 227	768	835
50 - 54 jaar	55,2	58,9	64,9	58,1	50,5	44,8	41,1	35,1	41,9	49,5	15,6	15,4	13,0	17,7	20,7	270	299	553	463	503
55 + jaar	60,3	62,9	72,0	66,8	64,0	39,7	37,1	28,0	33,2	36,0	12,3	12,6	9,8	10,3	13,5	277	278	653	524	706
verschiltoetsing	s	ns	s	s	s	s	ns	s	s	s	s	ns	s	s	s					
geen, lager of lager secundair	57,7	66,0	72,3	64,2	63,5	42,3	34,0	27,7	35,8	36,5	14,9	13,4	8,0	13,9	15,1	390	329	488	296	299
hoger secundair	54,9	59,5	64,5	62,1	56,8	45,1	40,5	35,5	37,9	43,2	18,5	14,2	13,8	14,1	16,8	621	647	1 061	725	790
hoger onderwijs korte type	56,6	58,2	64,3	55,4	51,5	43,4	41,8	35,7	44,6	48,5	14,8	13,9	10,6	17,0	21,7	438	388	774	596	688
hoge onderwijs lange type	46,8	50,0	54,7	52,4	50,3	53,2	50,0	45,3	47,6	49,7	20,9	22,6	16,9	20,2	20,9	511	526	1 068	867	987
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s					
geen kinderen ten laste	59,3	60,8	69,1	63,4	58,1	40,7	39,2	30,9	36,6	41,9	14,5	14,3	10,3	13,8	15,7	740	693	1 277	937	1 077
kinderen ten laste	50,9	55,8	58,7	53,7	51,5	49,1	44,2	41,3	46,3	48,5	19,2	17,6	14,9	18,9	21,4	1 223	1 204	2 135	1 552	1 698
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	ns	s	s	s					

Tabel 27: Werkdruk naar ondernemings situatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting en sector

werkdruk	niet problematisch					problematisch					acuut problematisch					aantal waarnemingen				
	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	N	N	N	N	N
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	53,4	57,8	62,3	57,2	53,9	46,6	42,2	37,7	42,8	46,1	17,6	16,3	13,3	17,0	19,2	2 024	1 944	3 506	2 530	2 820
geen personeelsleden	61,6	67,4	69,2	63,9	61,5	38,4	32,6	30,8	36,1	38,5	13,8	11,9	9,7	13,0	14,7	1 143	1 077	2 007	1 411	1 615
1-4 personeelsleden	46,6	47,9	57,0	52,0	47,2	53,4	52,1	43,0	48,0	52,8	21,2	21,2	16,8	19,8	23,5	537	537	934	671	720
5 of meer personeelsleden	36,7	41,2	45,6	40,7	36,9	63,3	58,8	54,4	59,3	63,1	26,2	23,8	21,3	26,7	28,9	305	277	535	386	426
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s					
minder dan 3 jaar actief	64,5	64,0	68,5	64,3	65,3	35,5	36,0	31,5	35,7	34,7	12,3	11,2	9,3	12,0	10,6	228	242	375	249	329
3-5 jaar actief	49,8	60,1	63,5	59,6	54,5	50,2	39,9	36,5	40,4	45,5	19,8	14,6	12,5	16,5	16,4	217	213	408	297	286
6-10 jaar actief	50,7	56,6	59,7	50,9	50,3	49,3	43,4	40,3	49,1	49,7	18,5	18,3	14,5	23,0	21,8	351	295	553	395	390
meer dan 10 jaar actief	52,7	56,4	61,7	57,2	52,4	47,3	43,6	38,3	42,8	47,6	18,0	17,0	13,9	16,3	20,8	1 219	1 184	2 156	1 581	1 800
verschiltoetsing	s	ns	s	s	s	s	ns	s	s	s	ns	ns	ns	s	s					
verwacht groei van activiteit	49,3	55,2	59,6	54,6	52,3	50,7	44,8	40,4	45,4	47,7	17,9	17,6	12,3	17,7	18,8	992	843	1 328	1 093	1 137
verwacht behoud huidig peil	56,9	61,5	63,8	58,4	55,0	43,1	38,5	36,2	41,6	45,0	17,7	14,6	12,9	16,2	19,3	752	767	1 486	972	1 174
verwacht vermindering of stopzetting	60,8	56,0	64,5	60,5	55,4	39,2	44,0	35,5	39,5	44,6	16,7	17,6	16,4	17,1	20,4	245	284	670	403	451
verschiltoetsing	s	s	s	ns	ns	s	s	s	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns					
land- en tuinbouw, visserij, bosexploitatie*	52,4	57,3	71,7	65,8	51,5	47,6	42,7	28,3	34,2	48,5	20,7	15,4	7,9	10,6	16,3	145	117	240	161	196
transport, productie*	49,3	59,1	65,9	49,7	62,3	50,7	40,9	34,1	50,3	37,7	24,7	16,4	11,5	20,4	18,5	150	110	217	147	146
bouw	47,2	56,1	63,8	55,5	49,9	52,8	43,9	36,2	44,5	50,1	19,3	16,6	13,4	17,9	24,7	269	289	508	357	373
handel	58,5	58,6	63,5	58,9	57,5	41,5	41,4	36,5	41,1	42,5	14,7	14,1	13,2	16,1	18,5	395	355	570	355	351
horeca*	52,1	57,1	61,4	53,0	57,2	47,9	42,9	38,6	47,0	42,8	15,5	16,1	14,5	22,4	18,2	142	112	228	134	159
vrije beroepen	50,4	49,9	53,8	52,0	49,5	49,6	50,1	46,2	48,0	50,5	19,1	21,4	16,7	19,2	21,8	470	401	790	646	707
andere intellectuele diensten*	50,0	58,5	60,6	59,4	56,0	50,0	41,5	39,4	40,6	44,0	19,9	16,5	12,0	15,1	15,8	156	164	416	377	450
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	ns	ns	s	ns	s					

Noot: de kengetallen van sectoren met een * zijn voor een aantal meetmomenten gebaseerd op < 200 eenheden en moeten dus met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd worden.

7 Emotionele belasting bij (deelgroepen van) zelfstandige ondernemers

Tabel 28: Emotionele belasting naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, scholingsniveau en gezinssituatie

emotionele belasting	niet problematisch					problematisch					acuut problematisch					aantal waarnemingen				
	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	N	N	N	N	N
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	71,2	70,9	70,4	73,4	71,9	28,8	29,1	29,6	26,6	28,1	5,2	4,9	5,7	4,8	5,0	2 024	1 940	3 511	2 529	2 816
man	72,2	71,7	71,4	75,1	75,0	27,8	28,3	28,6	24,9	25,0	4,7	4,8	5,5	4,4	4,0	1 376	1 299	2 369	1 656	1 786
vrouw	69,3	69,0	68,6	69,9	65,9	30,7	31,0	31,4	30,1	34,1	6,8	5,2	5,7	5,8	6,9	590	597	1 058	831	986
verschiltoetsing	ns	ns	ns	s	s	ns	ns	ns	s	s	ns	ns	ns	ns	s					
- 30 jaar	73,9	68,2	73,4	69,0	67,4	26,1	31,8	26,6	31,0	32,6	6,0	3,3	4,6	7,5	7,8	199	151	263	226	218
30 - 39 jaar	69,0	71,4	67,7	71,1	68,1	31,0	28,6	32,3	28,9	31,9	6,1	3,4	4,8	4,9	6,3	555	465	727	506	511
40 - 49 jaar	70,0	73,0	70,8	74,9	73,3	30,0	27,0	29,2	25,1	26,7	4,5	4,9	5,8	5,7	4,3	667	708	1 231	768	833
50 - 54 jaar	73,8	69,4	70,2	75,6	71,0	26,2	30,6	29,8	24,4	29,0	4,4	6,0	6,3	4,5	5,4	271	301	554	464	503
55 + jaar	74,2	67,5	72,7	73,1	74,6	25,8	32,5	27,3	26,9	25,4	6,1	6,5	6,0	2,9	3,7	279	277	652	524	706
verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns	ns	ns	s					
geen, lager of lager secundair	83,3	85,6	81,1	85,5	82,9	16,7	14,4	18,9	14,5	17,1	2,6	2,8	3,7	1,4	2,0	389	327	486	296	299
hoger secundair	78,3	77,8	79,1	81,7	84,4	21,7	22,2	20,9	18,3	15,6	2,6	3,3	4,2	3,3	2,3	621	643	1 064	725	788
hoger onderwijs korte type	70,4	69,2	70,4	72,9	67,8	29,6	30,8	29,6	27,1	32,2	5,3	4,1	4,9	5,2	4,5	436	389	776	595	687
hoge onderwijs lange type	54,5	53,9	57,5	62,6	60,9	45,5	46,1	42,5	37,4	39,1	10,9	8,9	8,3	7,2	8,4	514	527	1 070	867	986
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s					
geen kinderen ten laste	70,2	67,8	73,5	70,9	73,0	29,8	32,2	26,5	29,1	27,0	6,2	5,8	5,1	5,3	5,2	744	692	1 278	935	1 075
kinderen ten laste	72,0	72,7	69,0	74,9	71,0	28,0	27,3	31,0	25,1	29,0	4,8	4,4	5,9	4,6	4,9	1 219	1 201	2 139	1 553	1 696
verschiltoetsing	ns	s	s	s	ns	ns	s	s	s	ns	ns	ns	ns	ns	s					

Tabel 29: Emotionele belasting naar ondernemingssituatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting en sector

emotionele belasting	niet problematisch					problematisch					acuut problematisch					aantal waarnemingen				
	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	N	N	N	N	N
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	71,2	70,9	70,4	73,4	71,9	28,8	29,1	29,6	26,6	28,1	5,2	4,9	5,7	4,8	5,0	2 024	1 940	3 511	2 529	2 816
geen personeelsleden	74,1	73,8	73,4	75,4	73,0	25,9	26,2	26,6	24,6	27,0	5,6	4,4	5,0	4,3	4,8	1 145	1 074	2 011	1 411	1 614
1-4 personeelsleden	68,3	69,2	70,1	73,8	72,0	31,7	30,8	29,9	26,2	28,0	4,3	6,0	5,2	4,3	5,4	536	536	934	671	717
5 of meer personeelsleden	64,0	63,9	59,9	65,6	66,7	36,0	36,1	40,1	34,4	33,3	5,9	5,4	8,8	8,1	4,9	303	277	536	384	426
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	ns	ns	s	s	ns					
minder dan 3 jaar actief	76,7	78,5	73,3	73,8	75,2	23,3	21,5	26,7	26,2	24,8	6,2	2,5	4,0	3,6	4,3	227	242	374	248	327
3-5 jaar actief	68,5	68,5	71,3	75,3	70,6	31,5	31,5	28,7	24,7	29,4	3,2	3,8	3,9	5,1	5,9	216	213	408	296	286
6-10 jaar actief	74,9	72,1	69,6	71,6	72,2	25,1	27,9	30,4	28,4	27,8	5,4	5,1	6,7	6,1	4,1	350	294	553	395	389
meer dan 10 jaar actief	69,5	69,5	70,0	73,5	71,4	30,5	30,5	30,0	26,5	28,6	5,4	5,7	6,0	4,6	5,2	1 222	1 181	2 162	1 582	1 800
verschiltoetsing	s	s	ns	ns	ns	s	s	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns					
verwacht groei van activiteit	68,8	68,7	69,7	71,3	72,1	31,2	31,3	30,3	28,7	27,9	5,1	5,4	5,7	5,3	4,9	986	841	1 330	1 091	1 133
verwacht behoud huidig peil	74,5	75,0	73,2	77,3	73,1	25,5	25,0	26,8	22,7	26,9	5,0	4,1	4,4	4,4	4,6	757	764	1 487	972	1 172
verwacht vermindering of stopzetting	69,0	67,0	65,8	70,5	67,9	31,0	33,0	34,2	29,5	32,1	6,9	6,3	8,2	4,7	6,2	245	285	672	403	452
verschiltoetsing	s	s	s	s	ns	s	s	s	s	ns	ns	ns	s	ns	ns					
land- en tuinbouw, visserij, bosexploitatie*	86,6	85,8	91,2	91,9	86,2	13,4	14,2	8,8	8,1	13,8	0,7	1,8	0,4	1,2	1,0	142	113	240	161	195
transport, productie*	77,2	80,7	80,6	78,8	86,3	22,8	19,3	19,4	21,2	13,7	2,7	3,7	5,5	4,8	2,1	149	109	217	146	146
bouw	81,4	84,0	80,7	84,6	87,1	18,6	16,0	19,3	15,4	12,9	3,0	1,7	2,2	2,8	1,1	269	287	507	356	372
handel	76,6	80,8	75,3	84,8	79,8	23,4	19,2	24,7	15,2	20,2	4,3	3,9	4,9	2,5	3,4	397	355	572	356	351
horeca*	75,9	74,1	76,7	79,1	82,9	24,1	25,9	23,3	20,9	17,1	2,1	1,8	4,8	1,5	3,8	141	112	227	134	158
vrije beroepen	52,9	47,9	50,1	55,1	50,4	47,1	52,1	49,9	44,9	49,6	11,6	11,2	10,7	9,4	11,9	473	403	794	646	706
andere intellectuele diensten*	72,4	69,9	72,8	74,6	75,2	27,6	30,1	27,2	25,4	24,8	5,1	4,3	4,8	3,2	3,3	156	163	416	378	451
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s					

Noot: de kengetallen van sectoren met een * zijn voor een aantal meetmomenten gebaseerd op < 200 eenheden en moeten dus met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd worden.

8 Taakvariatie bij (deelgroepen van) zelfstandige ondernemers

Tabel 30: Taakvariatie naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, scholingsniveau en gezinssituatie

taakvariatie	niet problematisch					problematisch					acuut problematisch					aantal waarnemingen				
	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	N	N	N	N	N
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	92,1	91,6	91,8	93,5	92,1	7,9	8,4	8,2	6,5	7,9	2,2	2,1	2,0	1,9	1,8	2 029	1 944	3 507	2 534	2 819
man	93,1	92,8	92,7	94,0	92,9	6,9	7,2	7,3	6,0	7,1	1,9	1,8	1,8	1,6	1,8	1 382	1 304	2 367	1 660	1 787
vrouw	90,0	88,9	90,0	92,5	90,8	10,0	11,1	10,0	7,5	9,2	2,7	2,7	2,4	2,5	1,8	590	596	1 057	832	988
verschiltoetsing	s	s	s	ns	s	s	s	s	ns	s	ns	ns	ns	ns	ns					
- 30 jaar	93,5	90,0	92,8	93,8	90,8	6,5	10,0	7,2	6,2	9,2	1,5	2,7	1,9	2,6	1,4	199	150	264	227	218
30 - 39 jaar	91,6	91,4	91,5	94,1	93,4	8,4	8,6	8,5	5,9	6,6	2,2	2,8	2,1	1,4	1,2	558	464	726	507	513
40 - 49 jaar	91,4	90,6	91,4	94,0	91,6	8,6	9,4	8,6	6,0	8,4	1,8	1,8	2,3	1,6	1,9	666	713	1 227	770	834
50 - 54 jaar	93,4	92,7	92,6	92,0	90,9	6,6	7,3	7,4	8,0	9,1	2,2	2,3	1,1	2,6	2,4	273	302	554	464	503
55 + jaar	92,5	94,2	91,9	93,3	93,3	7,5	5,8	8,1	6,7	6,7	3,6	1,1	2,0	1,9	1,7	280	277	654	525	706
verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns					
geen, lager of lager secundair	88,5	88,8	86,7	86,8	86,6	11,5	11,2	13,3	13,2	13,4	4,8	3,6	3,1	4,4	3,7	393	331	487	296	299
hoger secundair	90,0	89,0	90,1	93,1	90,7	10,0	11,0	9,9	6,9	9,3	2,4	2,6	3,1	1,9	2,5	623	644	1 060	727	789
hoger onderwijs korte type	92,9	94,3	92,3	94,6	90,4	7,1	5,7	7,7	5,4	9,6	1,4	1,8	1,8	1,5	2,0	439	389	776	596	689
hoge onderwijs lange type	97,1	94,7	95,5	95,3	96,0	2,9	5,3	4,5	4,7	4,0	0,4	0,8	0,5	1,3	0,5	511	525	1 070	869	986
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s					
geen kinderen ten laste	92,1	91,1	92,0	93,8	92,3	7,9	8,9	8,0	6,2	7,7	2,4	2,7	1,8	2,3	1,9	748	693	1 281	938	1 078
kinderen ten laste	92,1	91,9	91,7	93,4	92,0	7,9	8,1	8,3	6,6	8,0	2,0	1,7	2,0	1,6	1,8	1 220	1 204	2 133	1 555	1 696
verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns					

Tabel 31: Taakvariatie naar ondernemingssituatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting en sector

taakvariatie	niet problematisch					problematisch					acuut problematisch					aantal waarnemingen				
	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	N	N	N	N	N
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	92,1	91,6	91,8	93,5	92,1	7,9	8,4	8,2	6,5	7,9	2,2	2,1	2,0	1,9	1,8	2 029	1 944	3 507	2 534	2 819
geen personeelsleden	90,9	91,3	90,6	93,7	92,1	9,1	8,7	9,4	6,3	7,9	2,7	2,4	2,5	2,0	1,9	1 148	1 078	2 009	1 412	1 614
1-4 personeelsleden	92,2	91,4	93,2	92,3	91,8	7,8	8,6	6,8	7,7	8,2	2,0	1,7	1,3	2,2	1,9	537	535	935	672	720
5 of meer personeelsleden	96,1	92,8	93,4	94,6	92,7	3,9	7,2	6,6	5,4	7,3	0,3	1,8	1,1	1,0	1,4	305	278	534	387	426
verschiltoetsing	s	ns	s	ns	ns	s	ns	s	ns	ns	s	ns	s	ns	ns					
minder dan 3 jaar actief	91,2	90,5	90,7	92,0	92,1	8,8	9,5	9,3	8,0	7,9	2,2	2,5	1,9	3,2	2,4	227	241	375	250	329
3-5 jaar actief	92,6	89,6	94,4	93,3	92,3	7,4	10,4	5,6	6,7	7,7	1,9	3,3	1,2	2,4	1,4	216	211	408	297	284
6-10 jaar actief	90,6	92,9	91,1	94,7	91,3	9,4	7,1	8,9	5,3	8,7	2,6	2,4	2,5	1,0	1,8	352	295	553	395	389
meer dan 10 jaar actief	92,6	91,9	91,7	93,5	92,3	7,4	8,1	8,3	6,5	7,7	2,1	1,7	1,9	1,8	1,8	1 225	1 187	2 158	1 584	1 802
verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns					
verwacht groei van activiteit	95,2	95,0	95,3	94,7	94,5	4,8	5,0	4,7	5,3	5,5	0,9	1,2	0,8	1,6	1,1	992	841	1 330	1 093	1 134
verwacht behoud huidig peil	90,1	90,2	90,1	94,8	91,4	9,9	9,8	9,9	5,2	8,6	2,3	2,2	2,6	1,4	1,6	754	769	1 485	974	1 173
verwacht vermindering of stopzetting	85,4	86,6	88,2	87,4	87,8	14,6	13,4	11,8	12,6	12,2	7,3	4,2	3,0	3,7	4,2	247	284	670	404	452
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s					
land- en tuinbouw, visserij, bosexploitatie*	94,5	93,8	92,9	94,4	90,3	5,5	6,2	7,1	5,6	9,7	2,8	1,8	1,3	1,2	1,0	145	113	238	161	196
transport, productie*	89,3	83,6	88,4	91,2	85,6	10,7	16,4	11,6	8,8	14,4	4,7	4,5	3,7	2,7	4,1	150	110	216	148	146
bouw	95,6	94,5	92,9	95,8	94,6	4,4	5,5	7,1	4,2	5,4	1,1	1,0	1,4	0,6	1,3	270	290	507	358	373
handel	88,4	88,4	86,2	89,9	89,4	11,6	11,6	13,8	10,1	10,6	1,8	3,1	3,7	3,1	2,0	396	354	571	356	350
horeca*	81,1	83,2	81,1	87,3	81,8	18,9	16,8	18,9	12,7	18,2	7,7	7,1	4,8	5,2	6,3	143	113	228	134	159
vrije beroepen	95,7	93,3	94,8	94,7	93,9	4,3	6,7	5,2	5,3	6,1	0,6	0,5	1,0	1,1	0,7	470	403	794	646	706
andere intellectuele diensten*	98,1	97,6	96,9	97,6	95,4	1,9	2,4	3,1	2,4	4,6	0,6	0,6	0,5	0,5	1,5	156	164	416	378	452
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s					

Noot: de kengetallen van sectoren met een * zijn voor een aantal meetmomenten gebaseerd op < 200 eenheden en moeten dus met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd worden.

9 Arbeidsomstandigheden bij (deelgroepen van) zelfstandige ondernemers

Tabel 32: Arbeidsomstandigheden naar persoonskenmerken: geslacht, leeftijd, scholingsniveau en gezinssituatie

arbeidsomstandigheden	niet problematisch					problematisch					acuut problematisch					aantal waarnemingen				
	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	N	N	N	N	N
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	82,8	84,1	82,4	81,8	79,1	17,2	15,9	17,6	18,2	20,9	4,6	4,5	4,5	5,3	6,8	2 204	2 137	3 593	2 553	2 827
man	80,8	81,5	81,1	80,0	76,3	19,2	18,5	18,9	20,0	23,7	5,0	5,5	5,2	5,8	7,8	1 517	1 435	2 422	1 662	1 800
vrouw	87,0	89,3	86,1	86,0	84,6	13,0	10,7	13,9	14,0	15,4	3,8	2,7	2,8	4,1	4,9	629	656	1 092	847	982
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	ns	s	s	ns	s					
- 30 jaar	81,2	84,5	76,1	80,6	73,6	18,8	15,5	23,9	19,4	26,4	7,0	3,1	5,2	4,8	10,9	213	161	268	227	220
30 - 39 jaar	81,4	83,2	80,9	79,1	77,1	18,6	16,8	19,1	20,9	22,9	5,5	4,4	6,0	6,5	6,3	581	499	745	508	512
40 - 49 jaar	82,9	83,8	83,0	80,4	80,9	17,1	16,2	17,0	19,6	19,1	3,5	6,0	4,5	6,3	6,9	735	786	1 253	776	831
50 - 54 jaar	83,6	80,5	83,1	85,5	78,4	16,4	19,5	16,9	14,5	21,6	5,3	5,8	3,0	3,0	6,9	304	328	573	468	504
55 + jaar	85,2	89,5	86,7	84,9	81,2	14,8	10,5	13,3	15,1	18,8	3,5	1,2	3,3	4,3	5,6	318	324	675	531	714
verschiltoetsing	ns	s	s	s	ns	ns	s	s	s	ns	ns	s	s	ns	ns					
geen, lager of lager secundair	70,5	70,4	69,2	64,3	60,5	29,5	29,6	30,8	35,7	39,5	8,3	8,7	8,3	13,6	13,6	424	378	507	294	301
hoger secundair	80,3	78,5	74,5	70,0	66,8	19,7	21,5	25,5	30,0	33,2	5,3	5,7	7,2	8,0	11,5	681	703	1 081	723	786
hoger onderwijs korte type	86,8	91,5	88,4	88,9	83,4	13,2	8,5	11,6	11,1	16,6	3,0	3,3	2,3	2,5	4,9	470	426	791	606	688
hoge onderwijs lange type	91,0	94,6	93,6	93,2	91,5	9,0	5,4	6,4	6,8	8,5	2,7	1,4	1,4	1,9	2,4	565	572	1 104	882	994
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s					
geen kinderen ten laste	85,5	84,6	82,1	81,6	77,4	14,5	15,4	17,9	18,4	22,6	4,1	3,5	4,0	5,3	7,9	813	761	1 316	940	1 080
kinderen ten laste	80,9	83,7	83,1	82,2	80,4	19,1	16,3	16,9	17,8	19,6	5,0	5,3	4,7	5,2	6,1	1 328	1 325	2 189	1 570	1 701
verschiltoetsing	s	ns	ns	ns	ns	s	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns					

Tabel 33: Arbeidsomstandigheden naar ondernemingssituatie: ondernemingsgrootte, (bedrijfs)anciënniteit, groeiverwachting en sector

arbeidsomstandigheden	niet problematisch					problematisch					acuut problematisch					aantal waarnemingen				
	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019	2007	2010	2013	2016	2019
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	N	N	N	N	N
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	82,8	84,1	82,4	81,8	79,1	17,2	15,9	17,6	18,2	20,9	4,6	4,5	4,5	5,3	6,8	2 204	2 137	3 593	2 553	2 827
geen personeelsleden	81,4	83,2	81,3	81,4	78,7	18,6	16,8	18,7	18,6	21,3	5,4	5,0	5,4	6,1	6,5	1 261	1 206	2 058	1 449	1 643
1-4 personeelsleden	80,4	80,9	80,5	80,3	74,5	19,6	19,1	19,5	19,7	25,5	4,7	5,6	4,6	4,6	9,3	597	586	965	699	733
5 of meer personeelsleden	93,1	92,5	90,1	85,9	88,6	6,9	7,5	9,9	14,1	11,4	1,2	0,7	1,4	3,5	3,7	332	295	554	396	437
verschiltoetsing	s	s	s	ns	s	s	s	s	ns	s	s	s	s	ns	s					
minder dan 3 jaar actief	86,1	85,7	83,2	85,4	80,4	13,9	14,3	16,8	14,6	19,6	3,3	3,8	4,9	2,8	7,0	244	265	386	253	327
3-5 jaar actief	85,2	83,6	83,0	78,7	78,8	14,8	16,4	17,0	21,3	21,2	5,3	4,7	5,4	7,8	6,4	243	232	411	296	283
6-10 jaar actief	81,9	86,3	83,2	82,1	80,7	18,1	13,7	16,8	17,9	19,3	5,4	4,5	5,1	7,3	6,1	370	313	564	386	393
meer dan 10 jaar actief	82,0	83,4	82,1	81,7	78,5	18,0	16,6	17,9	18,3	21,5	4,5	4,7	4,1	4,8	7,1	1 338	1 316	2 218	1 610	1 808
verschiltoetsing	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	ns	s	ns					
verwacht groei van activiteit	86,1	87,1	85,7	84,7	82,7	13,9	12,9	14,3	15,3	17,3	3,8	3,0	3,7	4,4	5,3	1 083	907	1 360	1 124	1 157
verwacht behoud huidig peil	80,4	82,1	81,4	80,2	77,4	19,6	17,9	18,6	19,8	22,6	4,6	5,7	4,8	5,6	7,5	831	862	1 536	1 008	1 189
verwacht vermindering of stopzetting	76,9	79,9	78,3	78,4	74,7	23,1	20,1	21,7	21,6	25,3	7,8	6,0	5,8	7,2	8,6	281	319	690	416	466
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	ns	ns	s					
land- en tuinbouw, visserij, bosexploitatie*	65,1	61,7	59,5	58,3	49,7	34,9	38,3	40,5	41,7	50,3	6,0	10,5	8,7	11,5	17,6	149	133	242	156	199
transport, productie*	84,2	86,7	85,5	80,4	86,0	15,8	13,3	14,5	19,6	14,0	3,3	4,2	3,2	3,4	4,0	152	120	221	148	150
bouw	59,8	65,6	60,2	57,9	53,2	40,2	34,4	39,8	42,1	46,8	12,5	10,2	13,2	11,6	16,8	311	323	517	354	370
handel	91,5	88,9	88,5	85,2	87,9	8,5	11,1	11,5	14,8	12,1	1,6	3,1	2,7	4,1	3,7	426	389	584	366	354
horeca*	84,4	76,8	76,0	78,4	68,6	15,6	23,2	24,0	21,6	31,4	3,9	5,6	6,0	5,0	8,2	154	125	233	139	159
vrije beroepen	87,6	92,8	89,5	89,5	85,8	12,4	7,2	10,5	10,5	14,2	3,4	2,7	2,6	3,0	5,4	524	443	821	657	706
andere intellectuele diensten*	99,4	99,4	99,1	98,9	98,0	0,6	0,6	0,9	1,1	2,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,2	168	176	423	380	451
verschiltoetsing	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s	s					

Noot: de kengetallen van sectoren met een * zijn voor een aantal meetmomenten gebaseerd op < 200 eenheden en moeten dus met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd worden.